

Ferenc Krausz - MPQ - Electronii în mișcare: privire în viitor

Foto: Thorsten Naeser | Musik: Kövi Szabolcs - Felhőjáró

Lumina înseamnă mișcare

INTERNATIONAL
YEAR OF LIGHT
2015

1901	1914	1924	1962	1978	2002
1902	1915	1930	1964	1981	2005
1903	1917	1936	1965	1985	2006
1907	1918	1946	1966	1988	2008
1908	1919	1953	1967	1997	2009
1909	1921	1958	1971	1999	2014
1911	1923	1961	1974	2000	

43 premii Nobel în legătură cu lumina și întrebunțările ei

prin lumină spre premiul Nobel:
cercetătorii **Societății Max Planck**

Manfred Eigen
1967
Chimie

Robert Huber

Hartmut Michel
1988
Chimie

Johann Deisenhofer

Theodor W. Hänsch
2005
Fizică

Stefan W. Hell
2014
Chimie

Premiul Nobel în Chimie - 2014

Stefan W. Hell

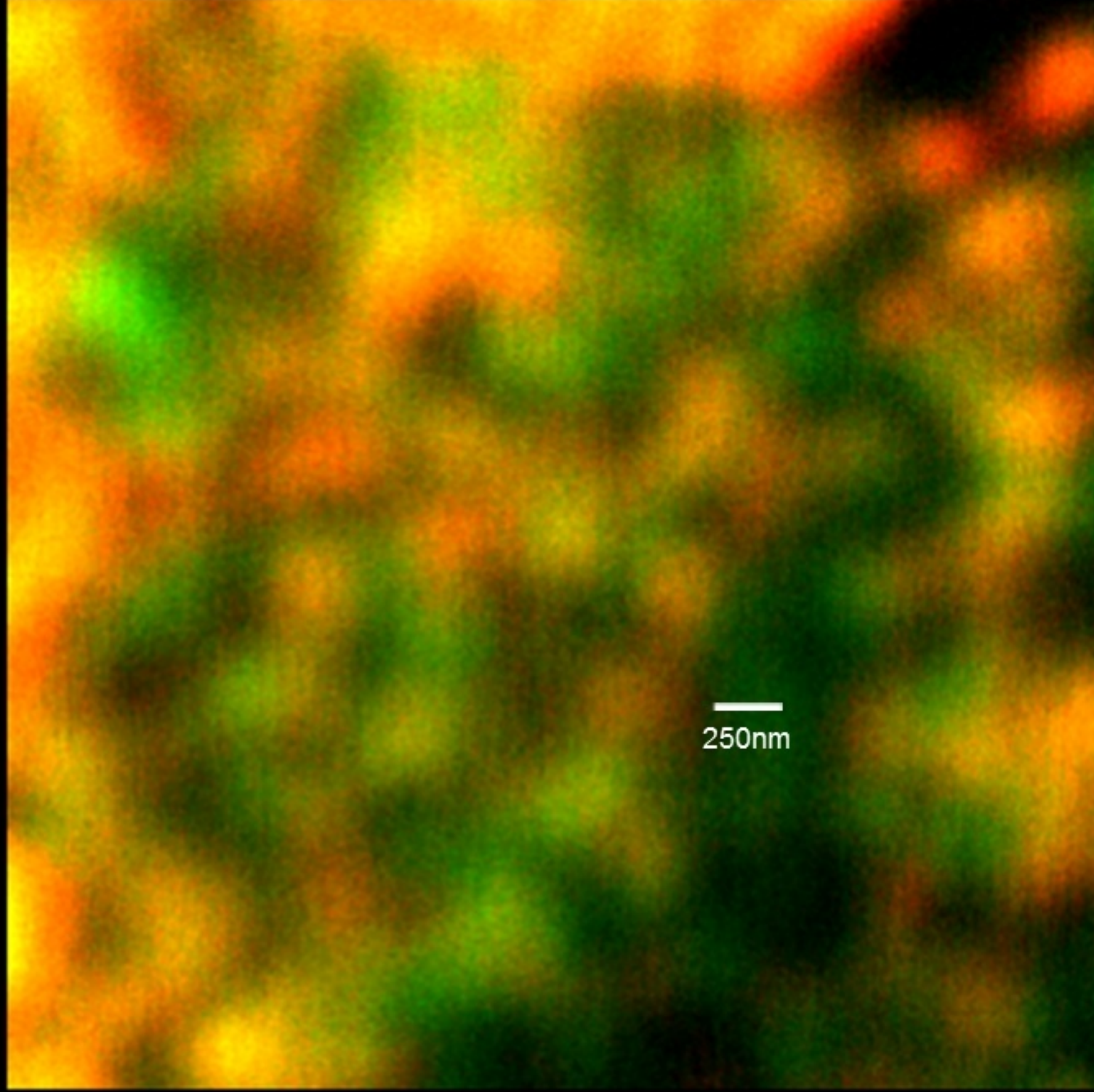
Eric Betzig

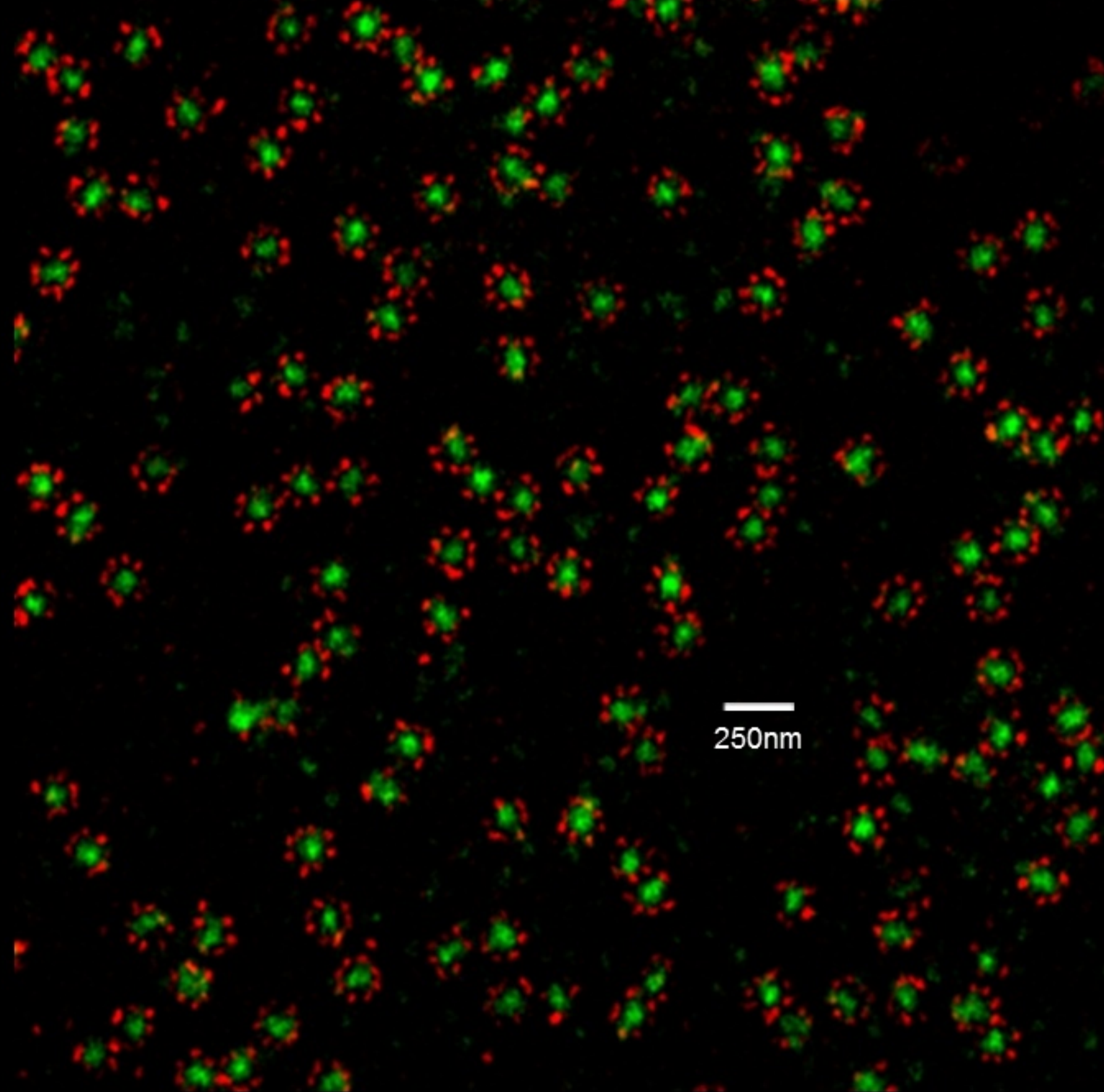
William E. Moerner

pentru dezvoltarea
microscopiei de fluorescență cu superrezoluție

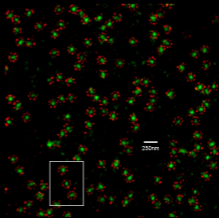

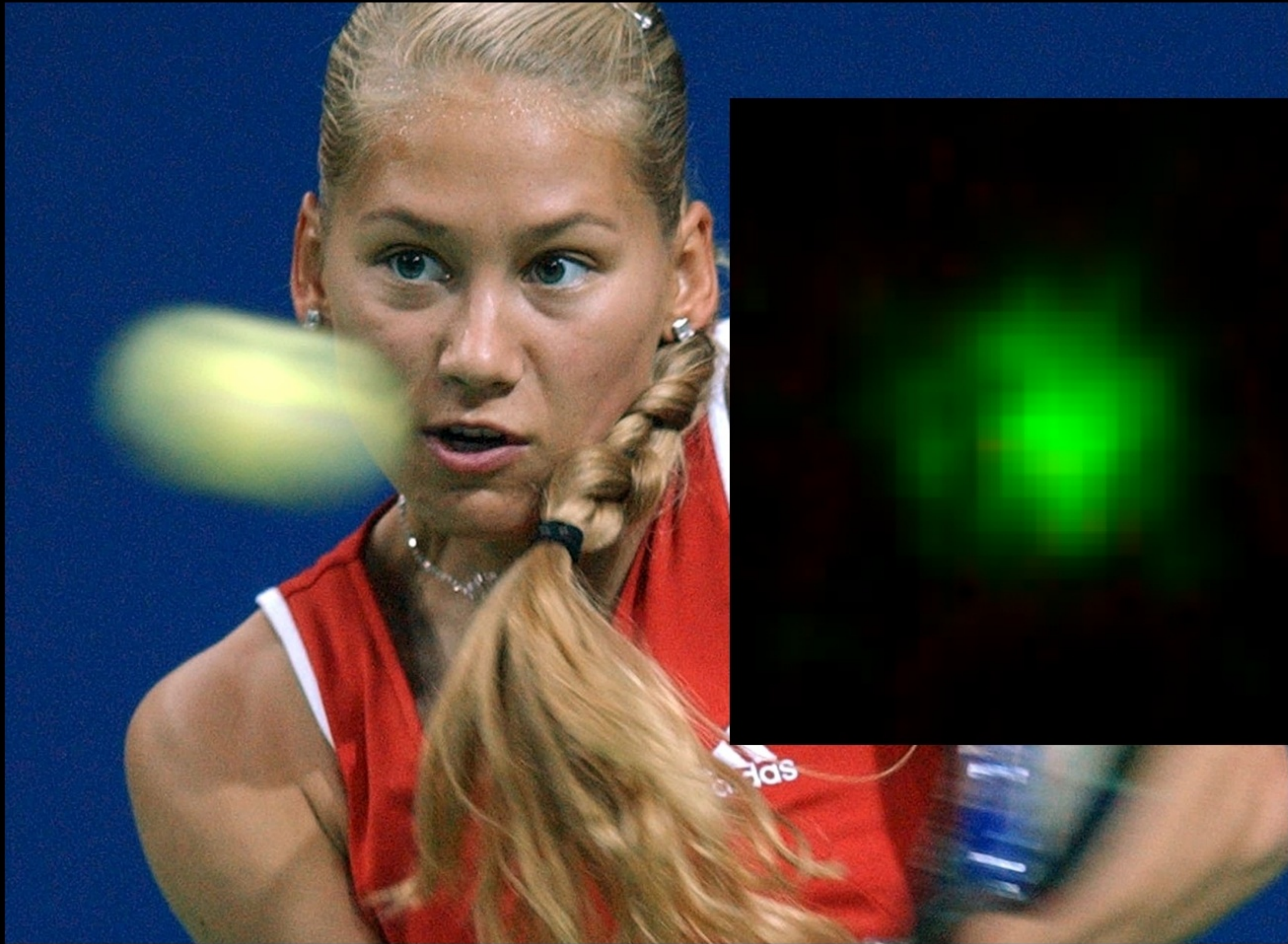

electronii în mișcare: privire în viitor

Ferenc Krausz
krausz@lmu.de

Max-Planck-Institute of Quantum Optics, Garching
Ludwig-Maximilians University Munich

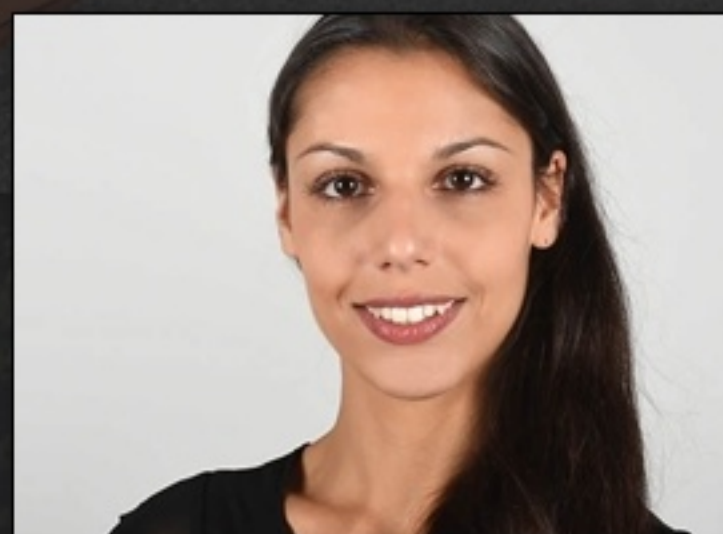
Max-Planck-Institut für
Quantenoptik (MPQ)

Ludwig-Maximilians-Universität
(LMU)

grafică și animații:
Mandy Singh, Dennis Luck and
Woogieworks Animation Studio

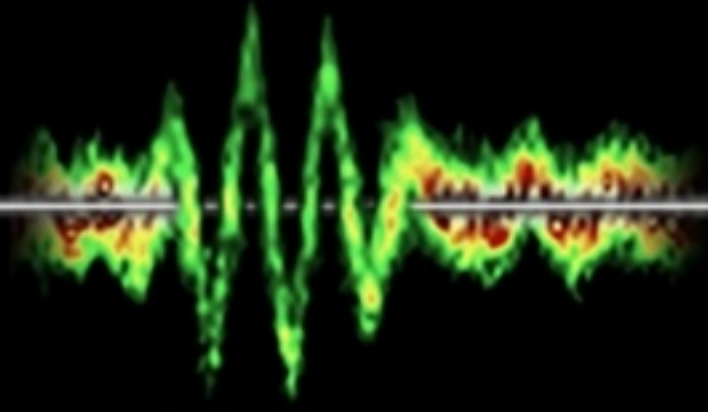

la nivel atomic unitatea de timp caracteristică
pentru mișcarea electronilor:
100 attosecunde = 10^{-16} secunde

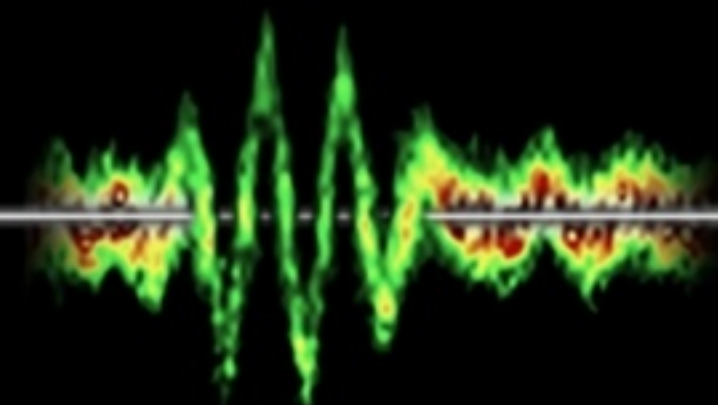
Cât de scurtă este o attosecundă?

1 second (s)	=	10^0 s	=	1s
1 millisecond (ms)	=	10^{-3} s	=	0.001s
1 microsecond (μ s)	=	10^{-6} s	=	0.000 001s
1 nanosecond (ns)	=	10^{-9} s	=	0.000 000 001s
1 picosecond (ps)	=	10^{-12} s	=	0.000 000 000 001s
1 femtosecond (fs)	=	10^{-15} s	=	0.000 000 000 000 001s
1 attosecond (as)	=	10^{-18} s	=	0.000 000 000 000 000 001s

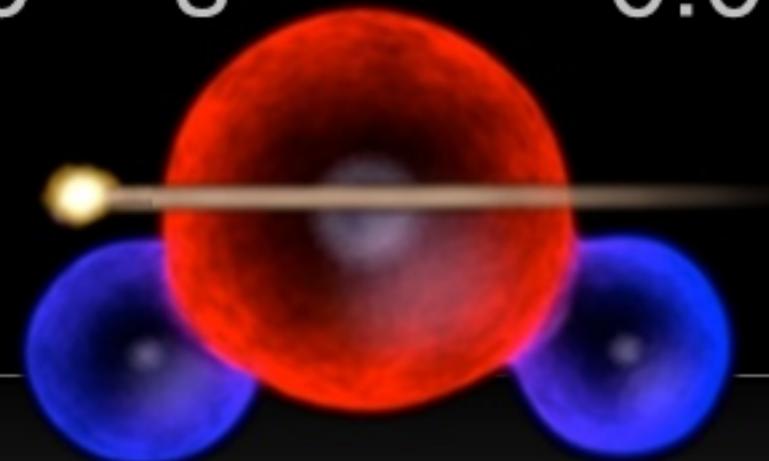

Cât de scurtă este o attosecundă?

1 second (s)	=	10^0 s	=	1s
1 millisecond (ms)	=	10^{-3} s	=	0.001s
1 microsecond (μ s)	=	10^{-6} s	=	0.000 001s
1 nanosecond (ns)	=	10^{-9} s	=	0.000 000 001s
1 picosecond (ps)	=	10^{-12} s	=	0.000 000 000 001s
1 femtosecond (fs)	=	10^{-15} s	=	0.000 000 000 000 001s
1 attosecond (as)	=	10^{-18} s	=	0.000 000 000 000 000 001s

$$\frac{1 \text{ attosecond}}{1 \text{ second}} = \frac{\text{mărimea moleculei de apă}}{\text{distanța Pământ-Lună}}$$

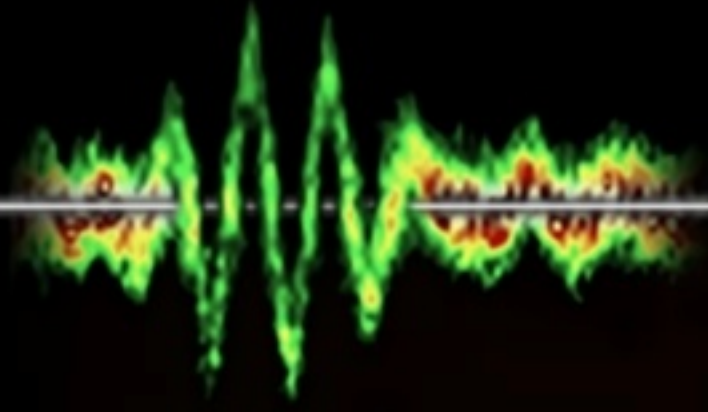

de ce vrem să aruncăm o privire în
mișcarea electronilor?

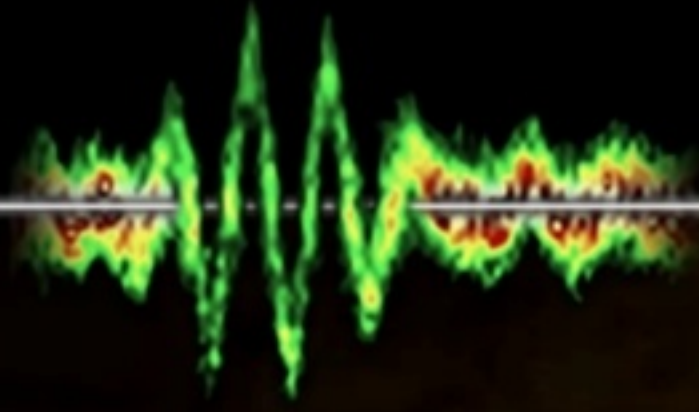
electronii în mișcare –

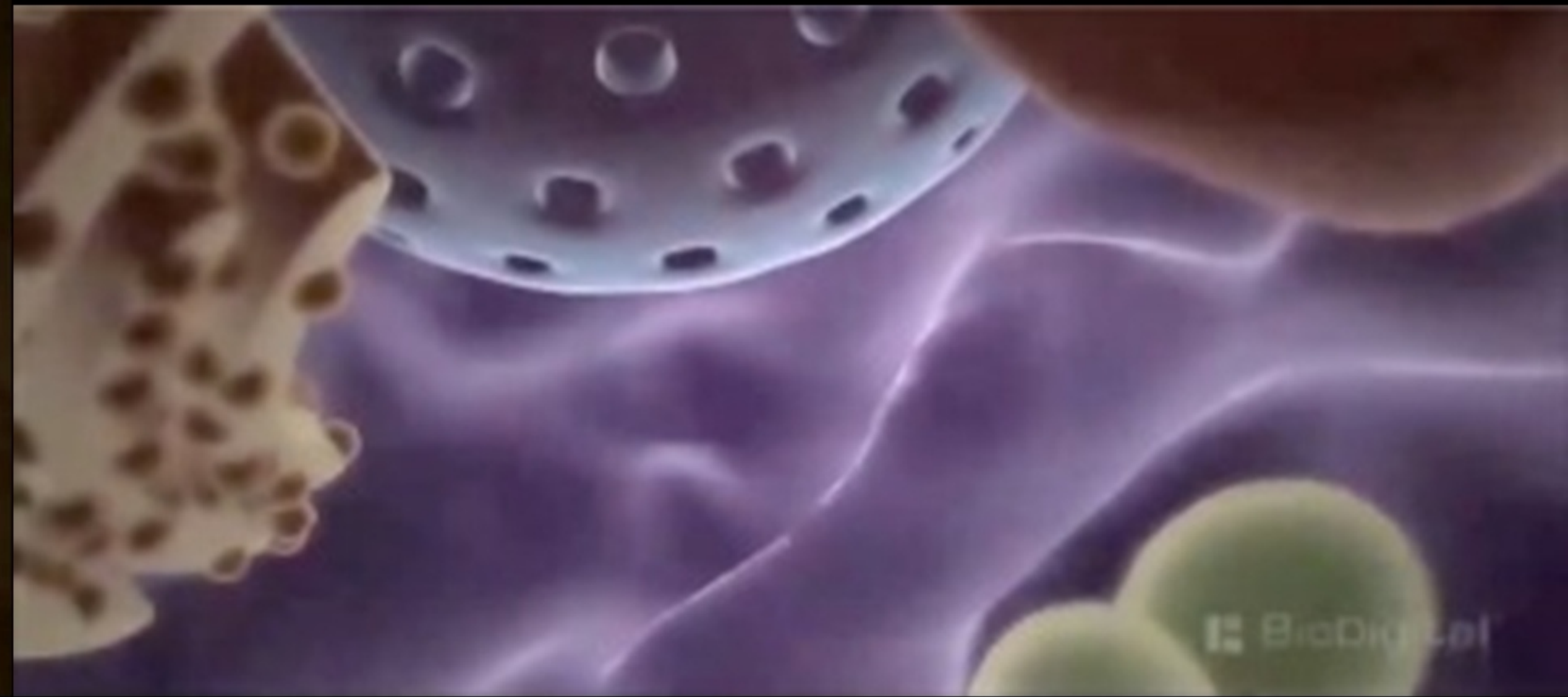
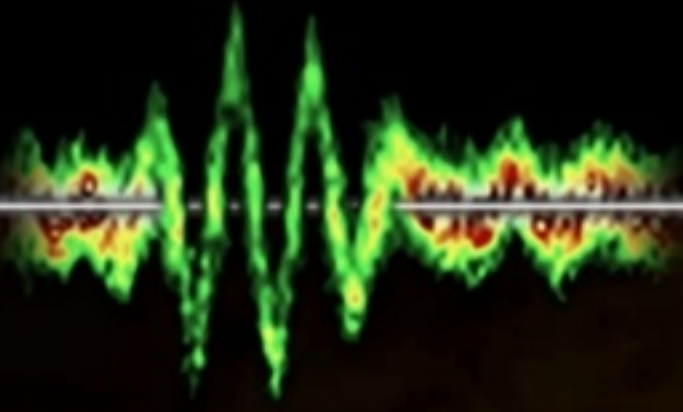
electronii în mișcare –

importanță vitală,

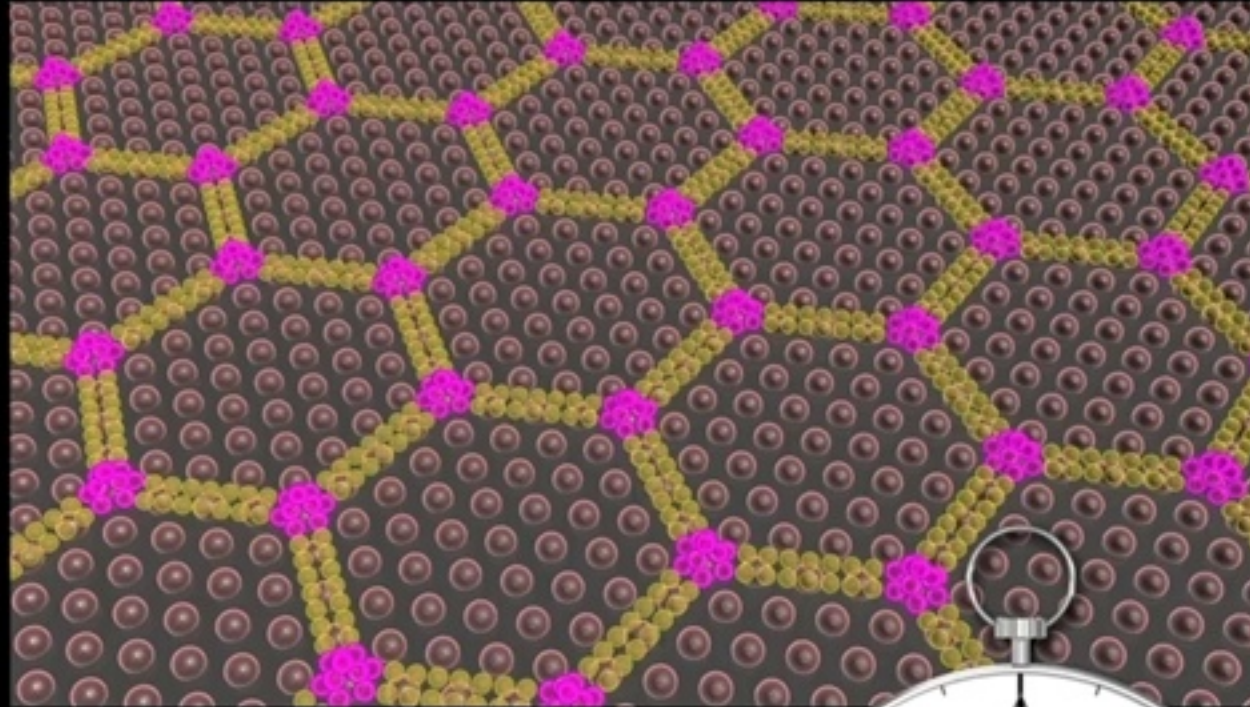
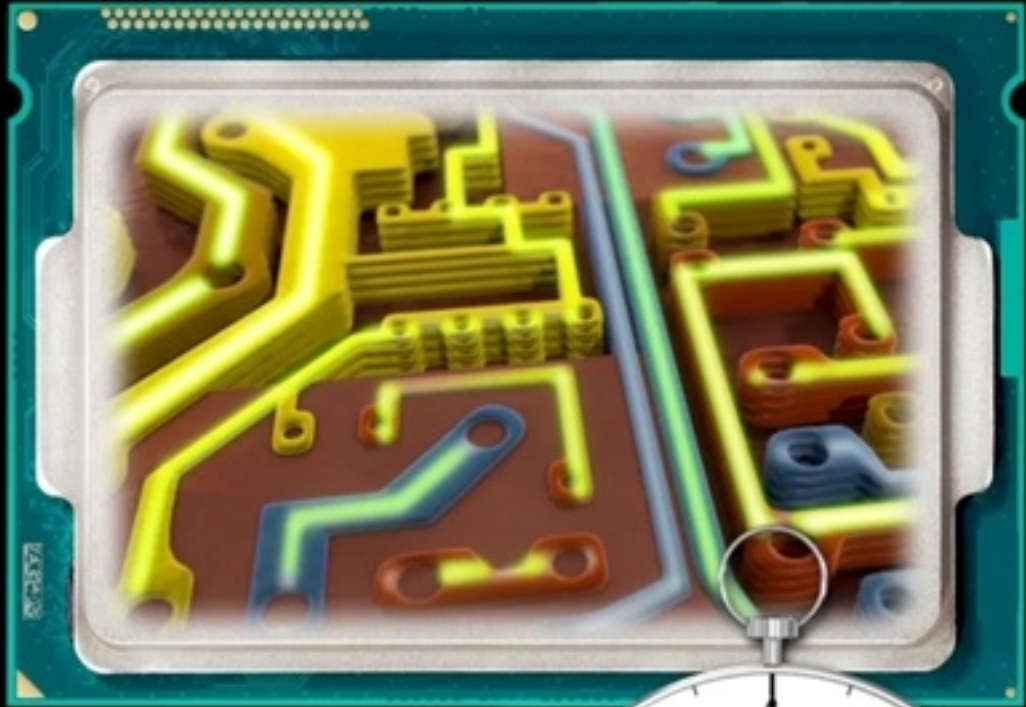
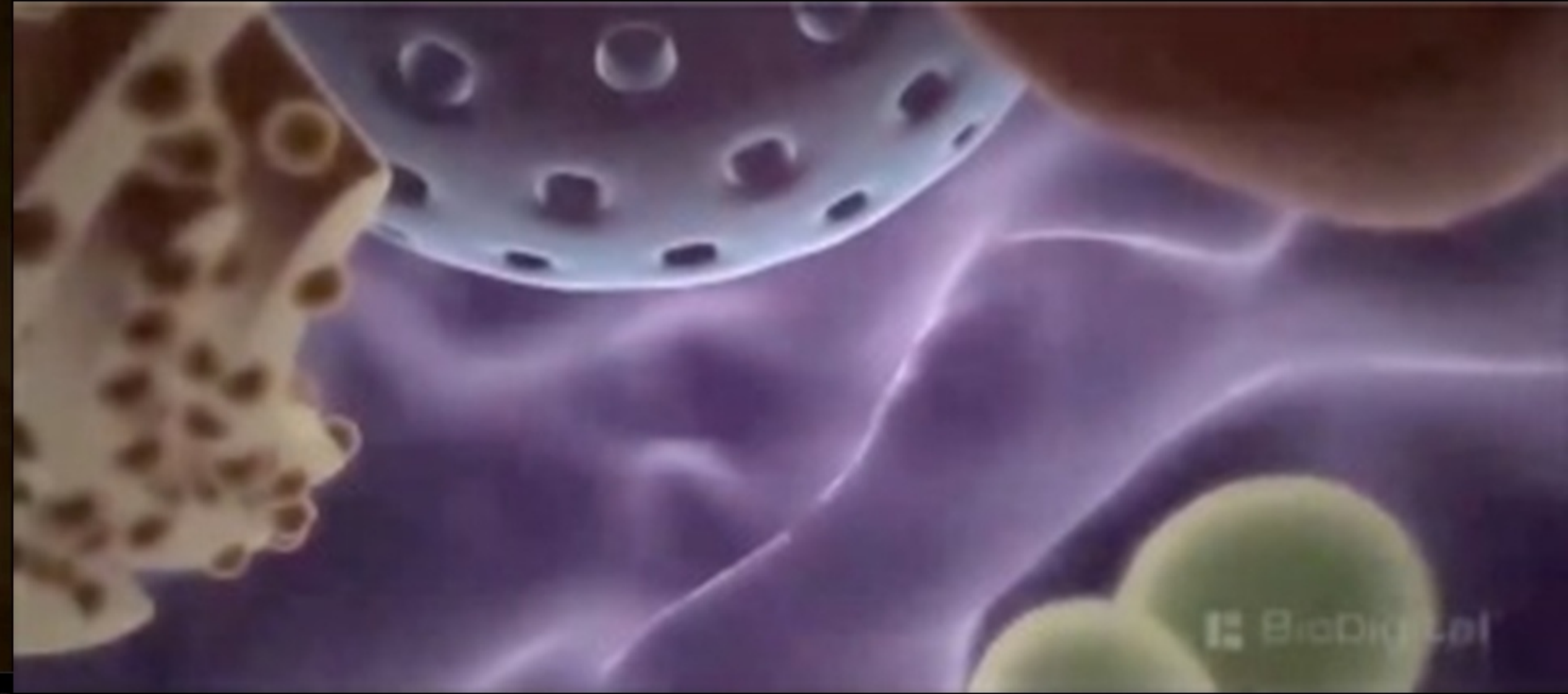
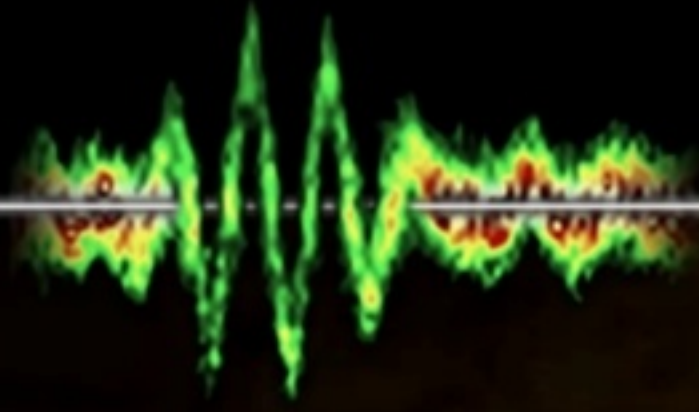

electronii în mișcare –
importanță vitală, periculoși vieții

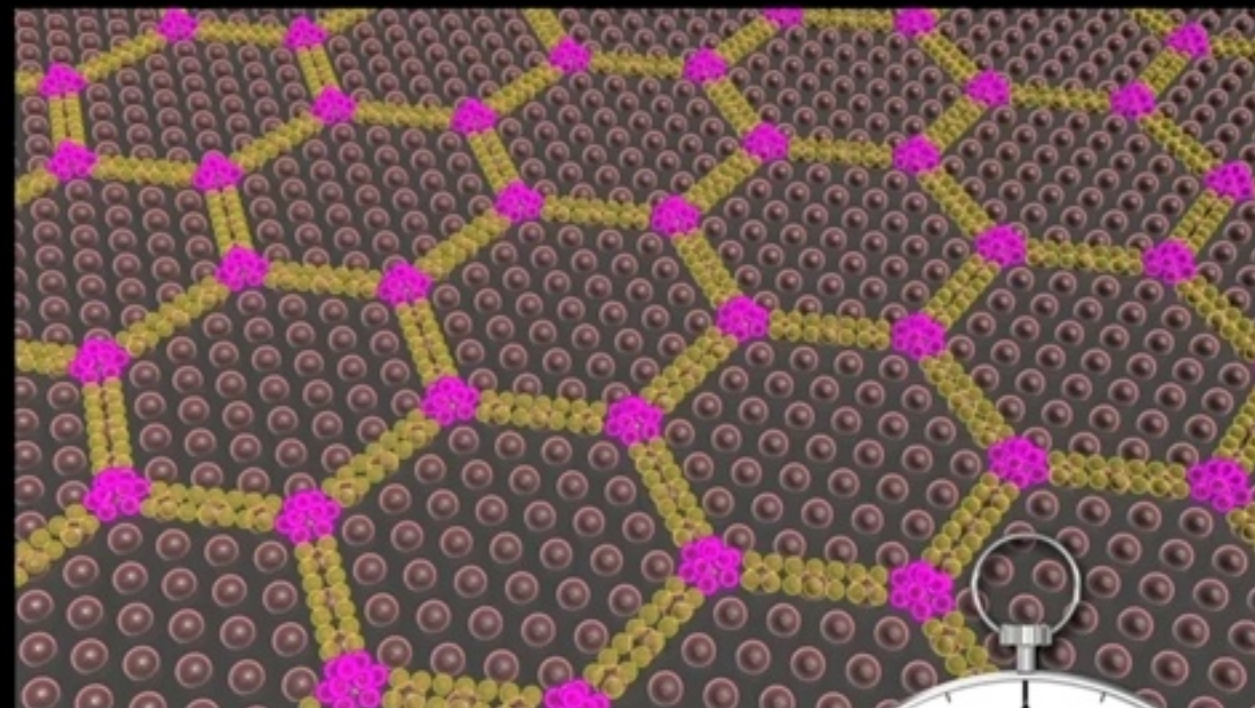
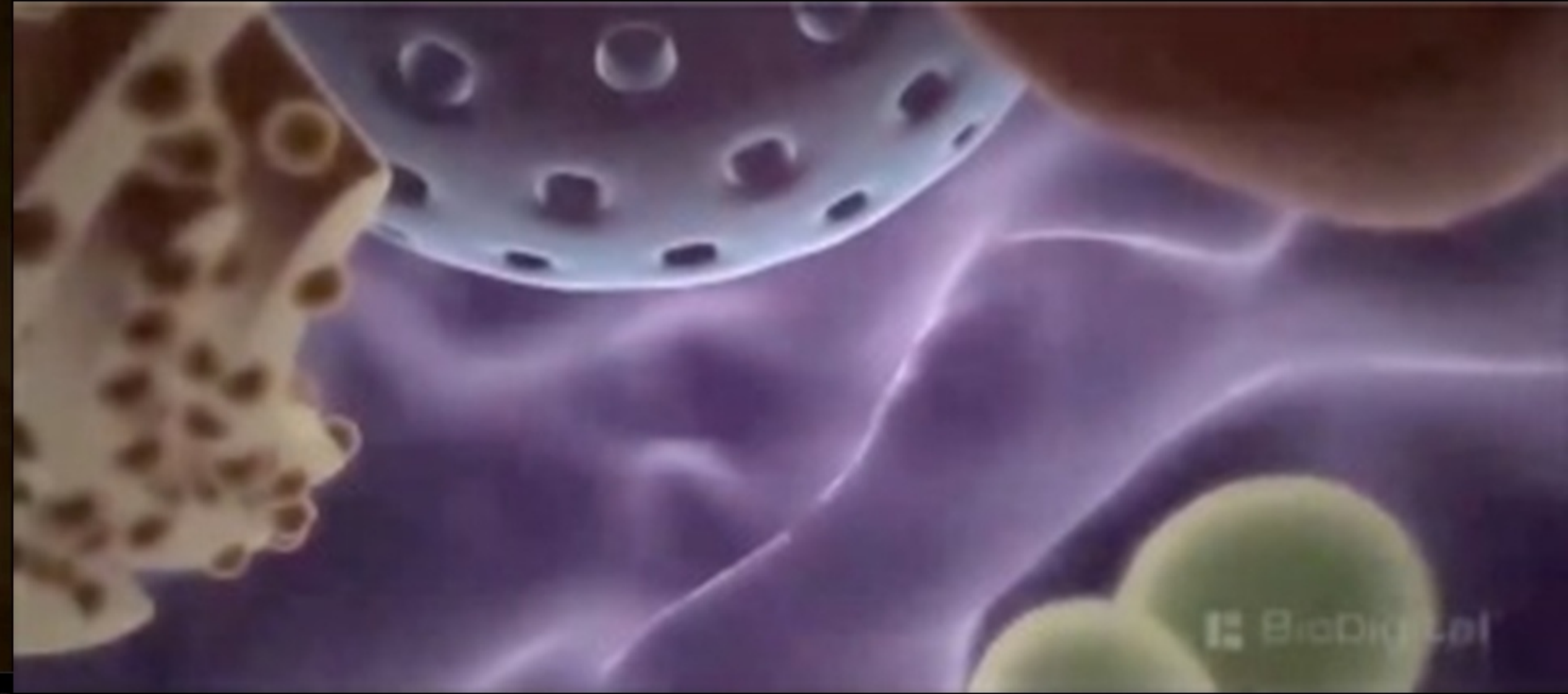
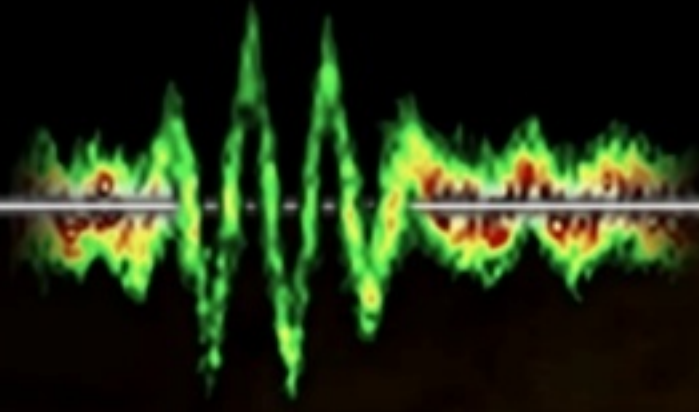

electronii în mișcare – importanță vitală, periculoși vieții, prelucrători de informație

electronii în mișcare – importanță vitală, periculoși vieții, prelucrători de informație

conectarea directă la mișcările electronilor din atomi promite o privire în funcționarea moleculelor biologice la nivelul cel mai elementar și ajută în electronica modernă la atingerea vitezei maxime determinată de frecvența luminii.

electronii își schimbă în mod semnificativ starea cuantică (se mișcă)
între mai multe zeci și mai multe sute de attosecunde

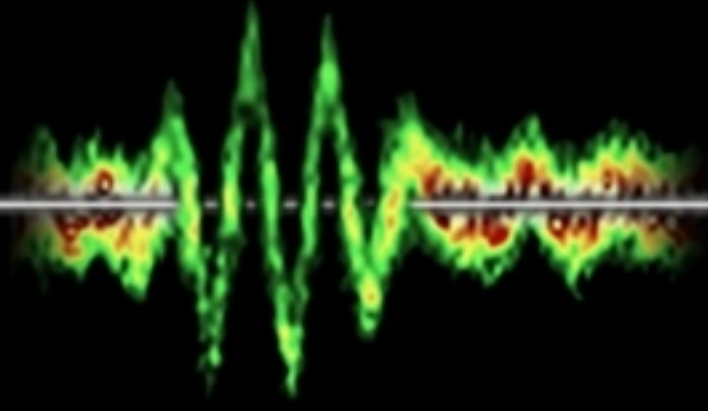

electronii își schimbă în mod semnificativ starea cuantică (se mișcă)
între mai multe zeci și mai multe sute de attosecunde

observarea directă a acestora necesită o „mărire în timp” de
 $10\ 000\ 000\ 000\ 000\ 000 = 10^{16}$

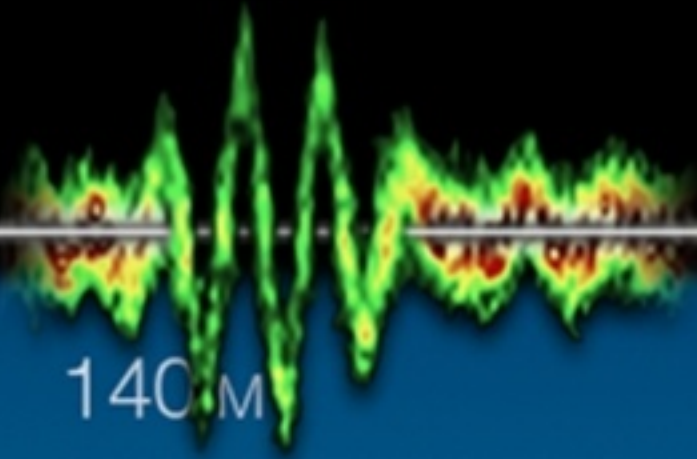

privire în: spațiu și timp

privire în: spațiu și timp

120 M

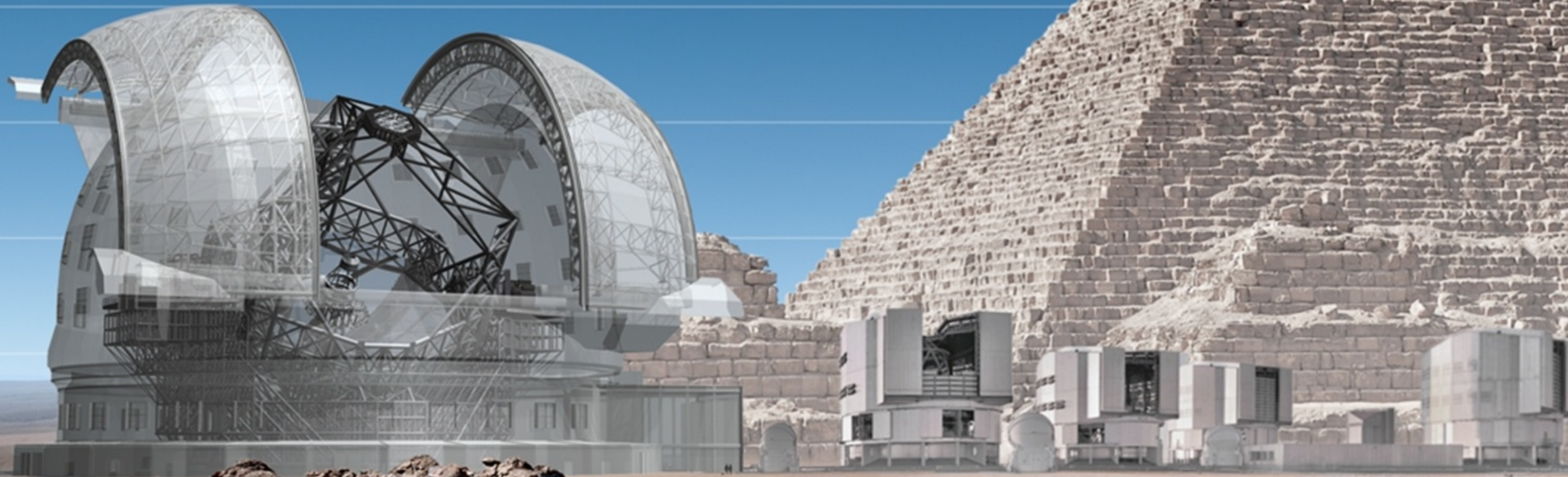
100 M

80 M

60 M

40 M

20 M

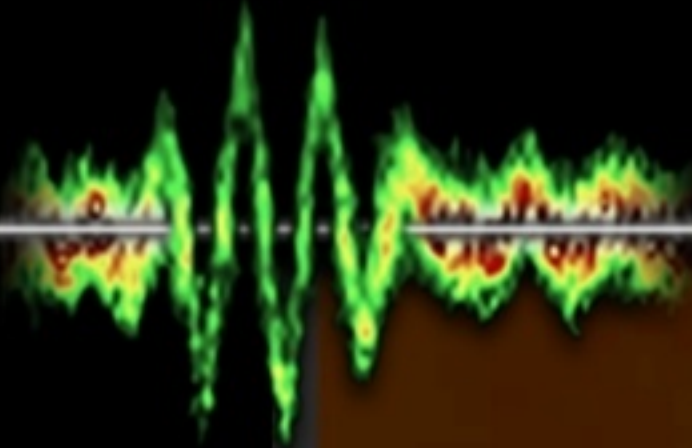

European Extreme Large Telescope

angular resolution 10^{-8} rad

privire în: spațiu și timp

scale: millimeter

magnification in space

x 100 000 000 | 10^8

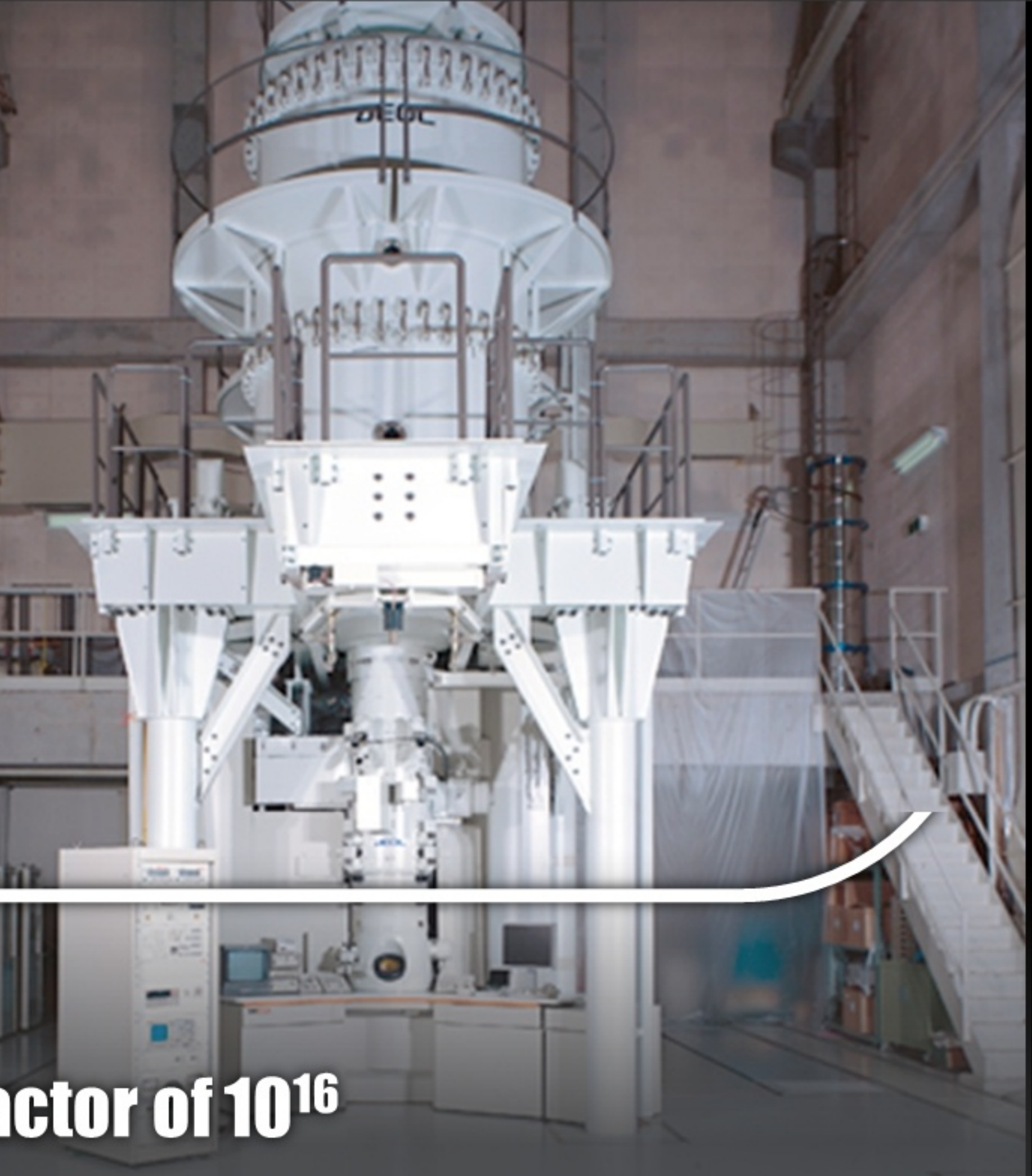
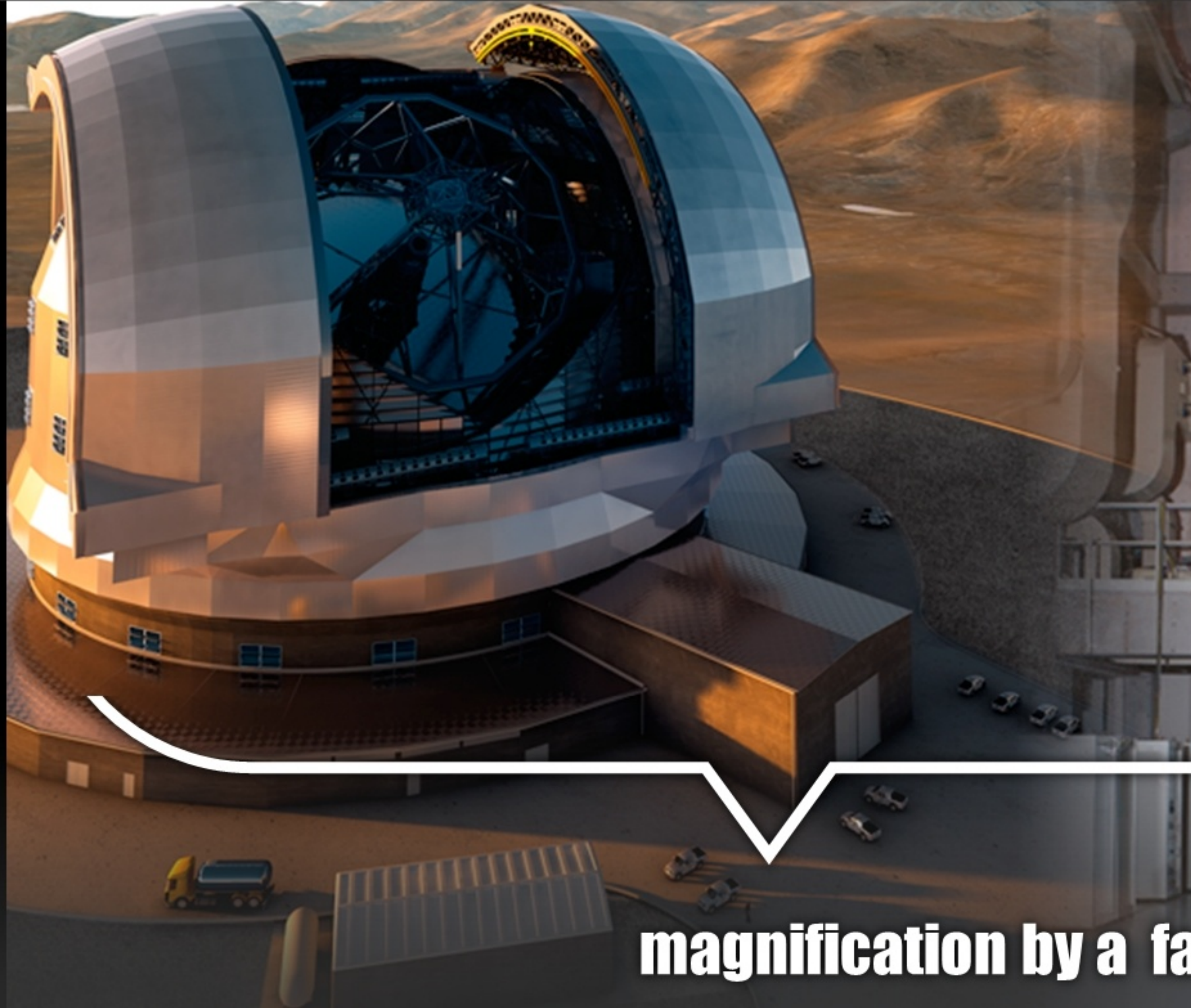
privire în: spațiu și timp

European extreme large telescope

angular resolution 10^{-8} rad

high-performance electron microscope

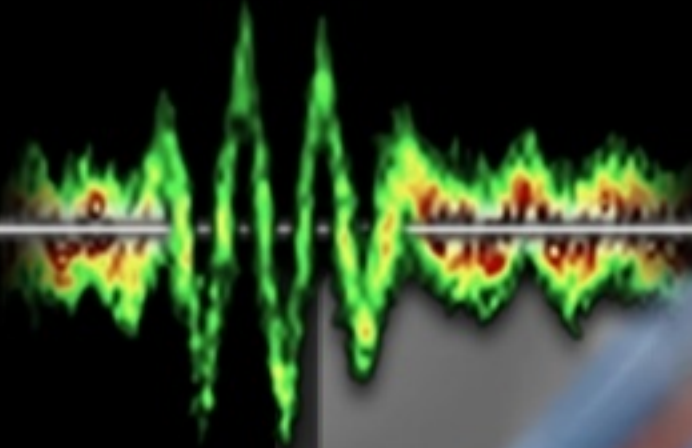
spacial resolution 10^{-8} cm

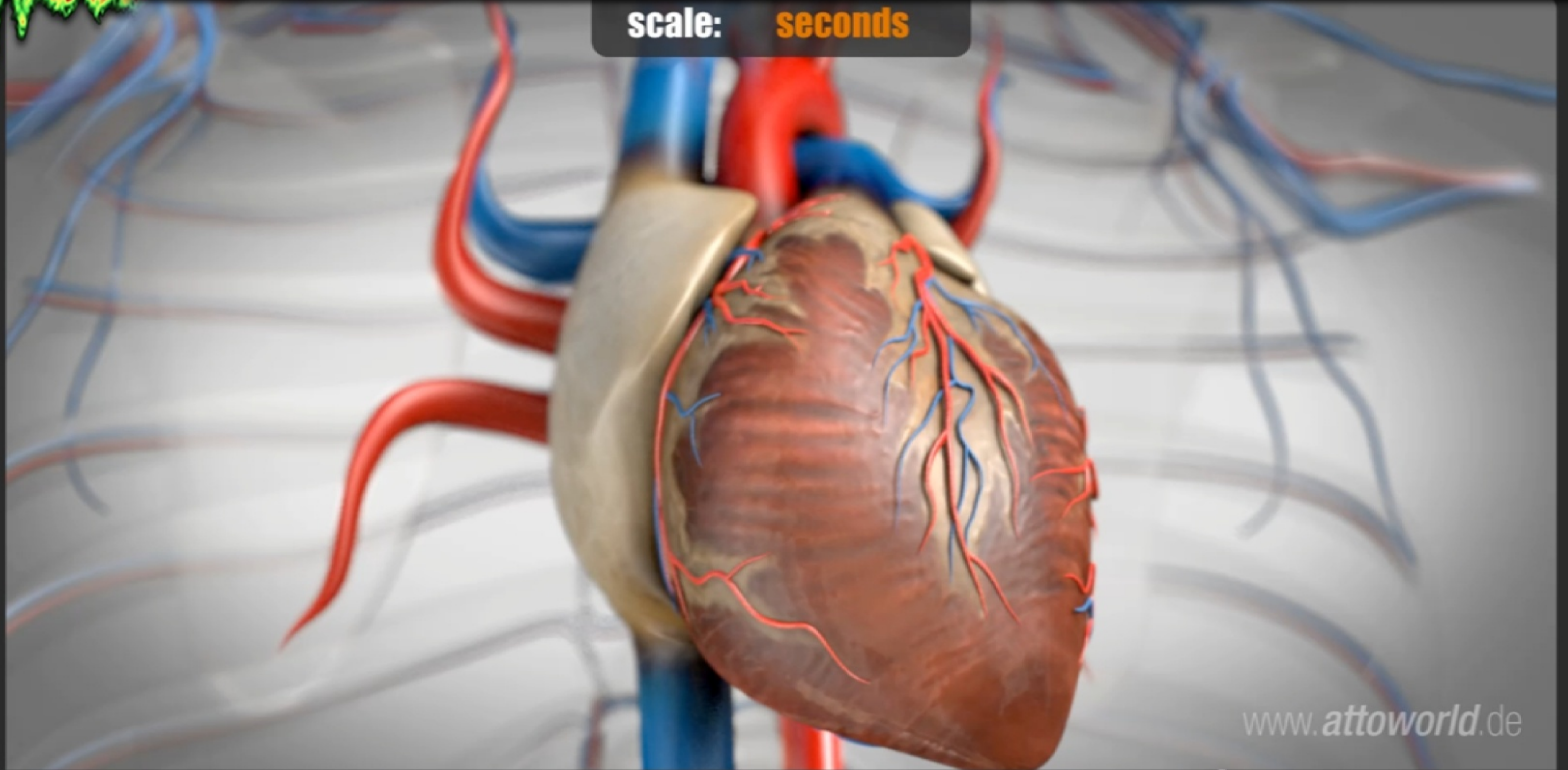
magnification by a factor of 10^{16}

privire în: spațiu și timp

scale: **seconds**

www.attoworld.de

magnification in time

x 1

10⁰

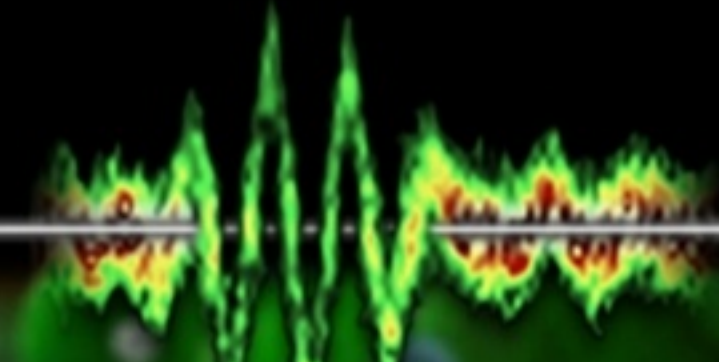
apropiere în: spațiu și timp

pentru a face observabilă de către om mișcările electronilor la nivel atomic este necesară o mărire de timp de circa 10^{16} ori

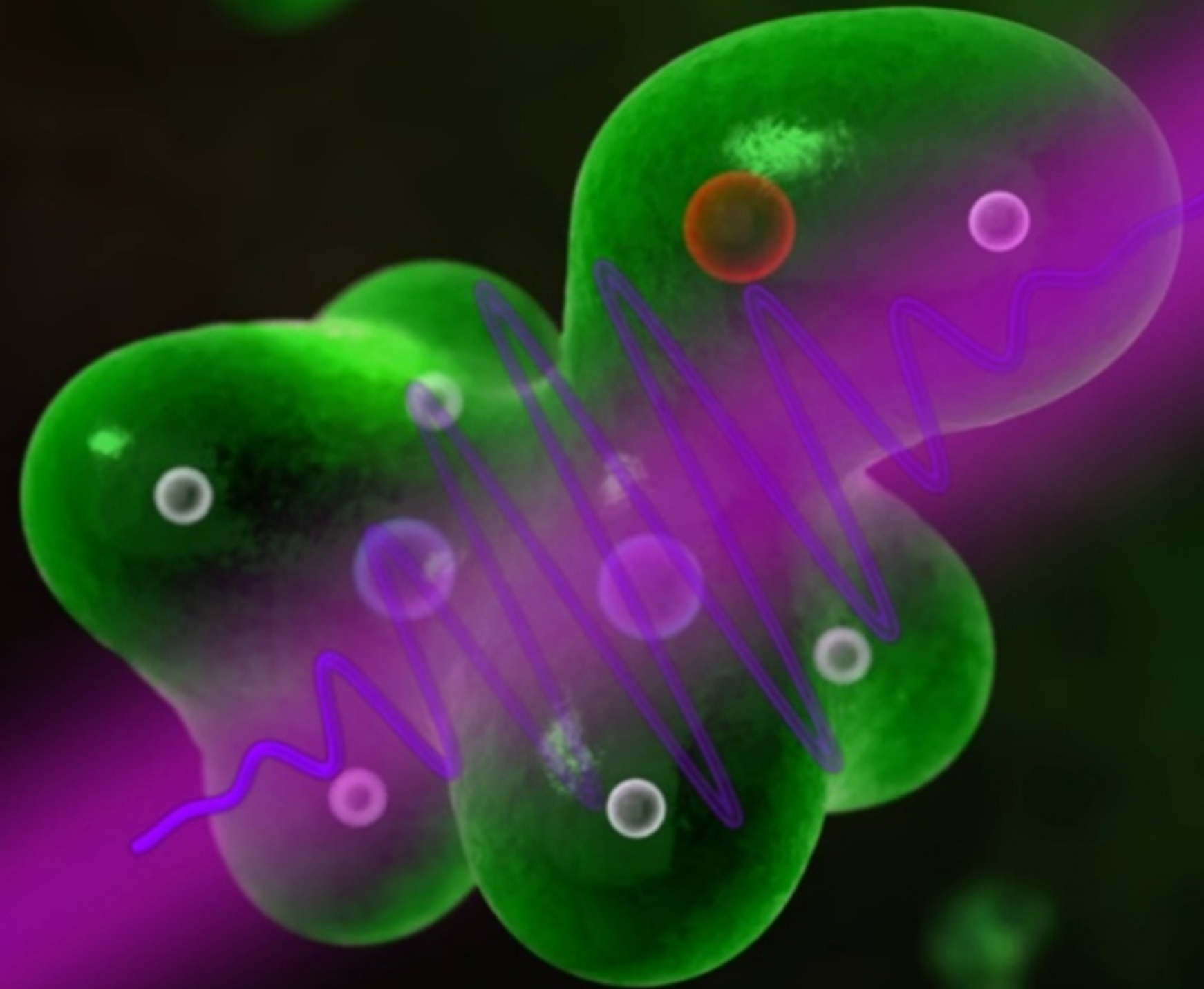

apropiere în: spațiu și timp

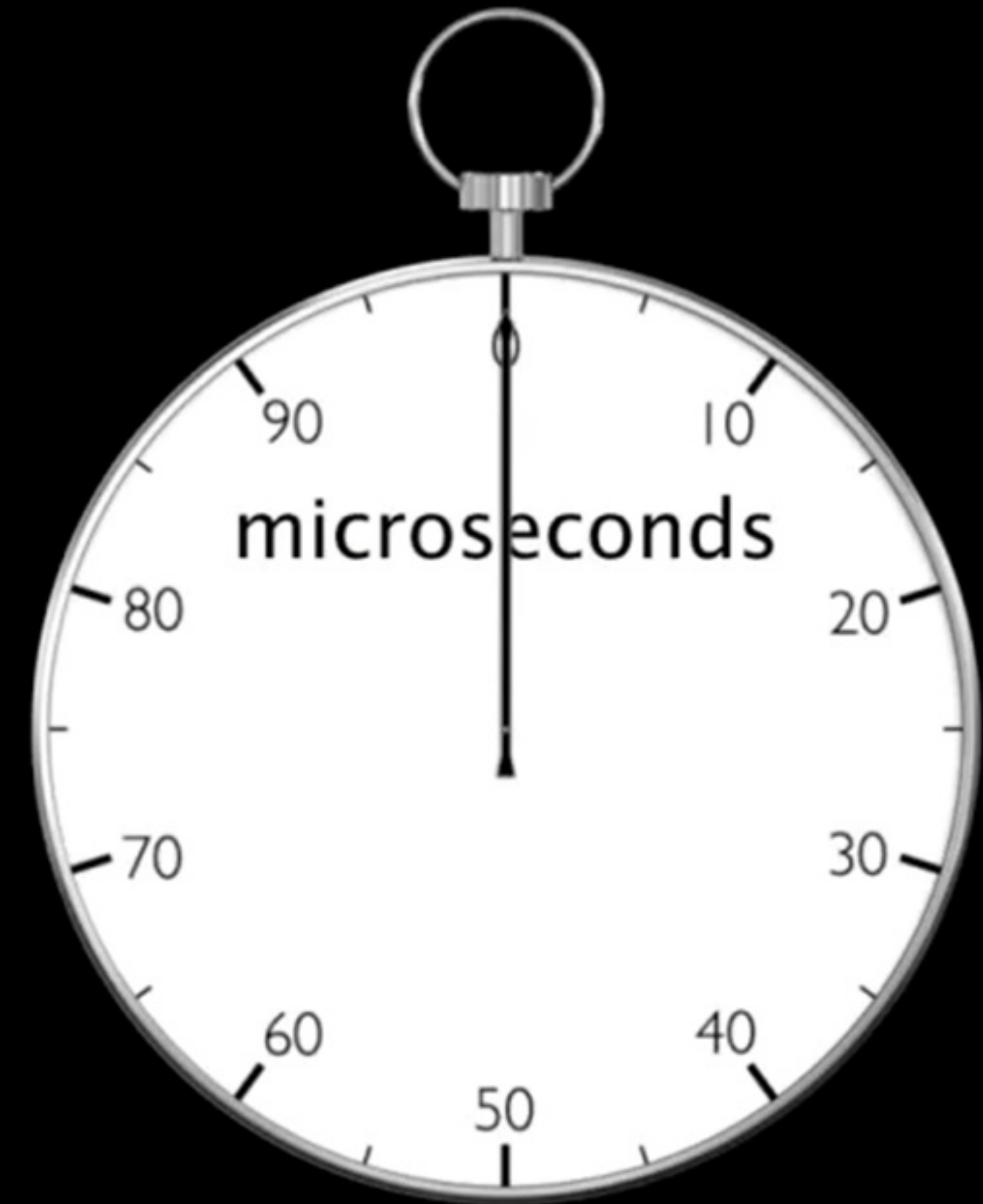
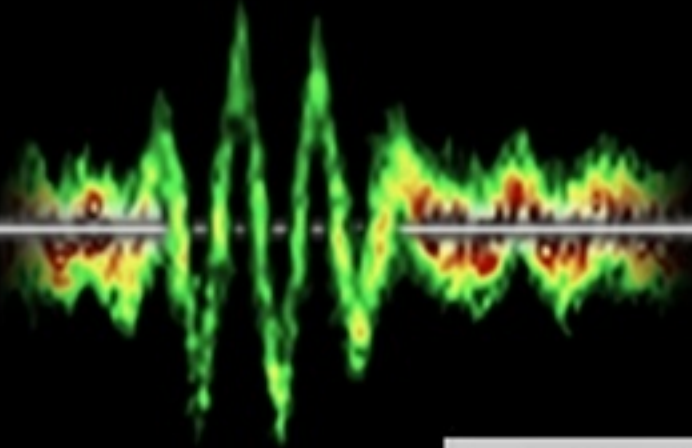
pentru a face observabilă de către om mișcările electronilor la nivel atomic este necesară o mărire de timp de circa 10^{16} ori

acest lucru o poate asigura pentru noi tehnologia attosecundelor

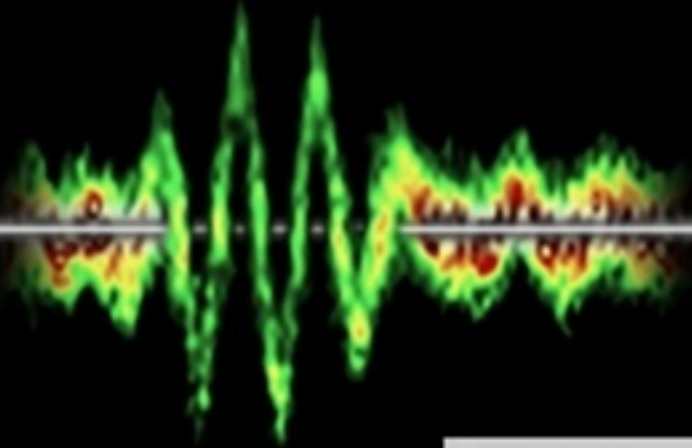

Mișcările rapide le putem immortaliza cu ajutorul fotografiilor făcute cu timpi de expunere foarte mici...

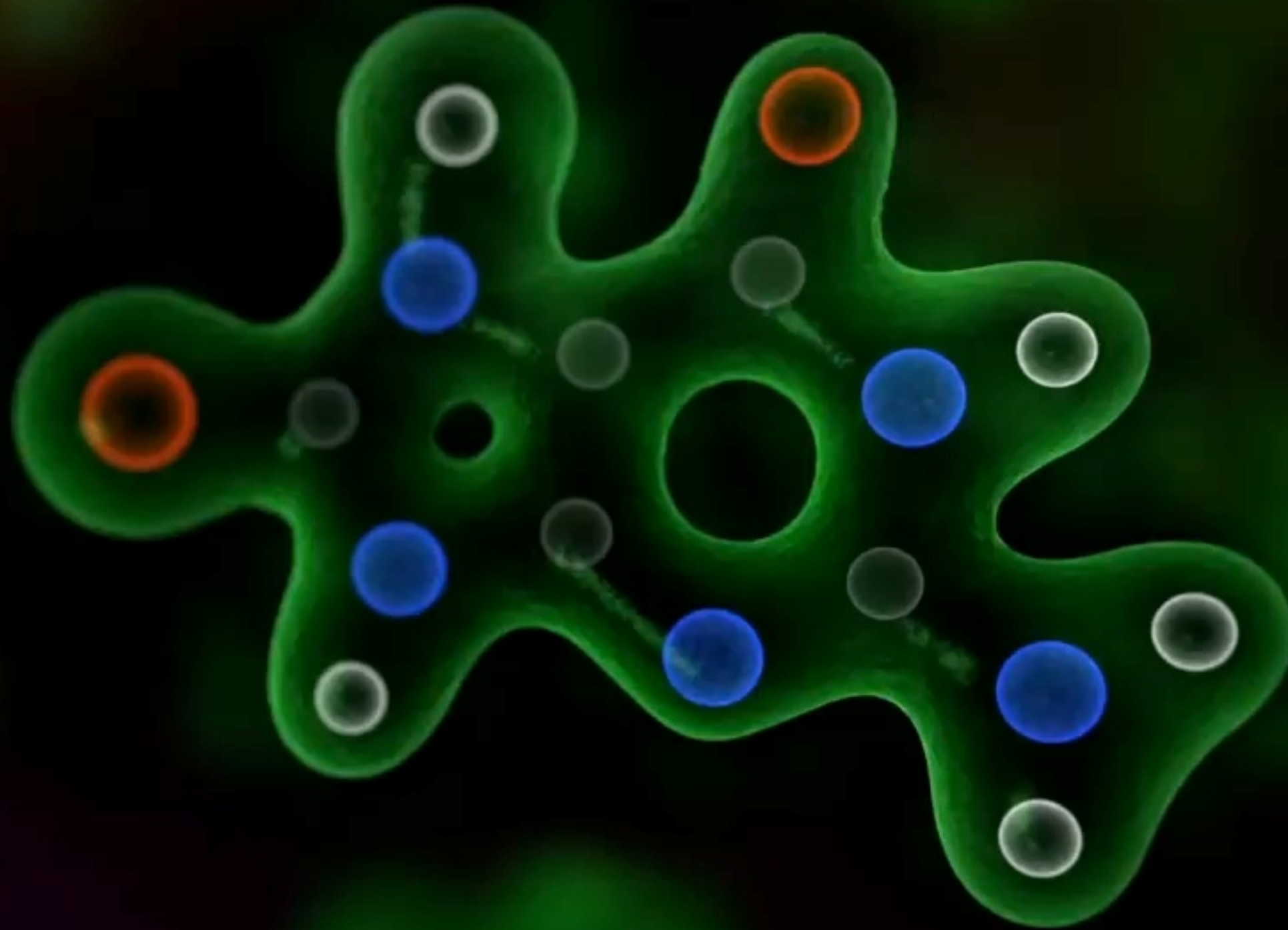
Mișcările rapide le putem immortaliza cu ajutorul fotografiilor făcute cu timpi de expunere foarte mici...

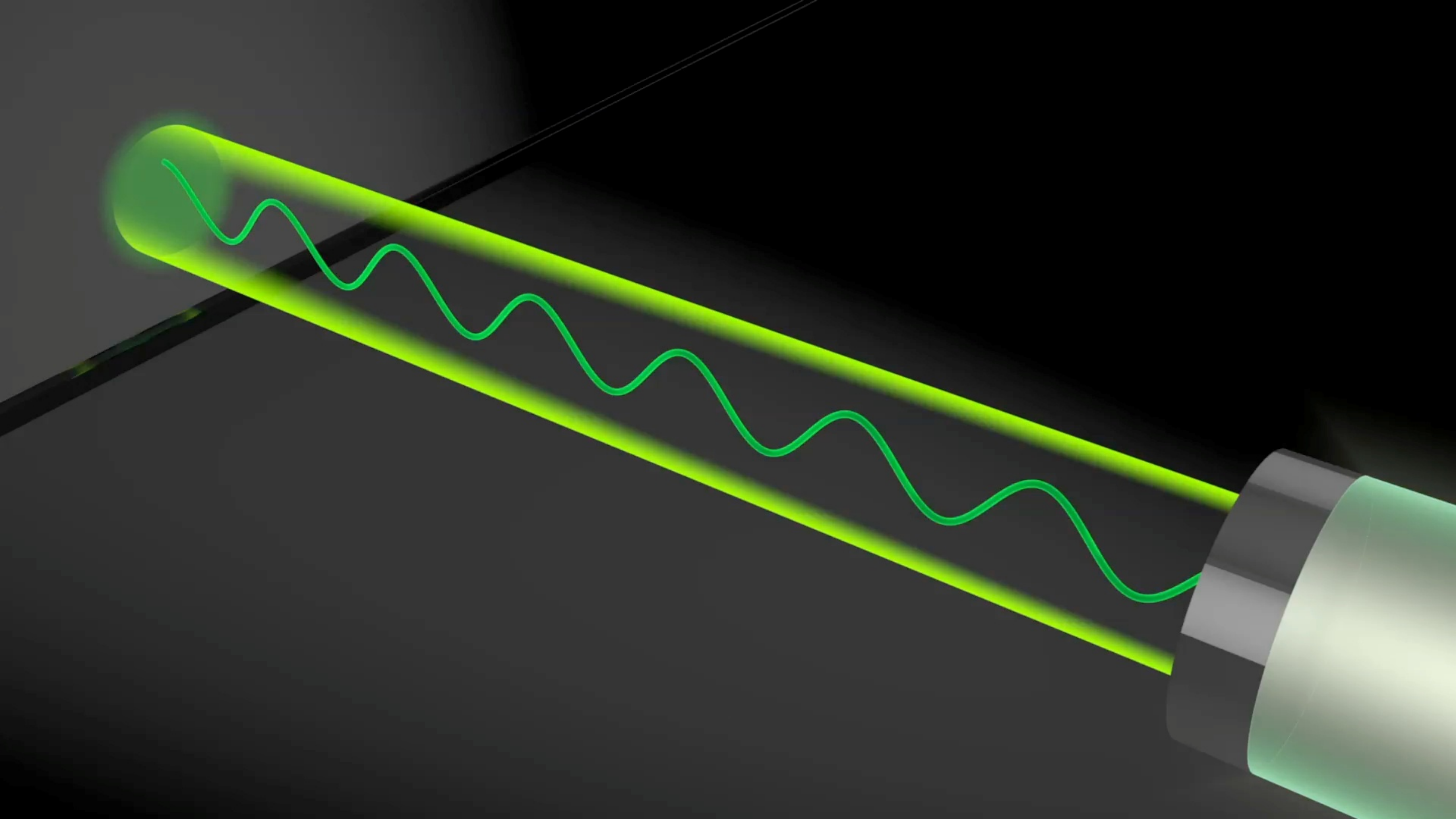
și redarea înregistrării cu viteză mică

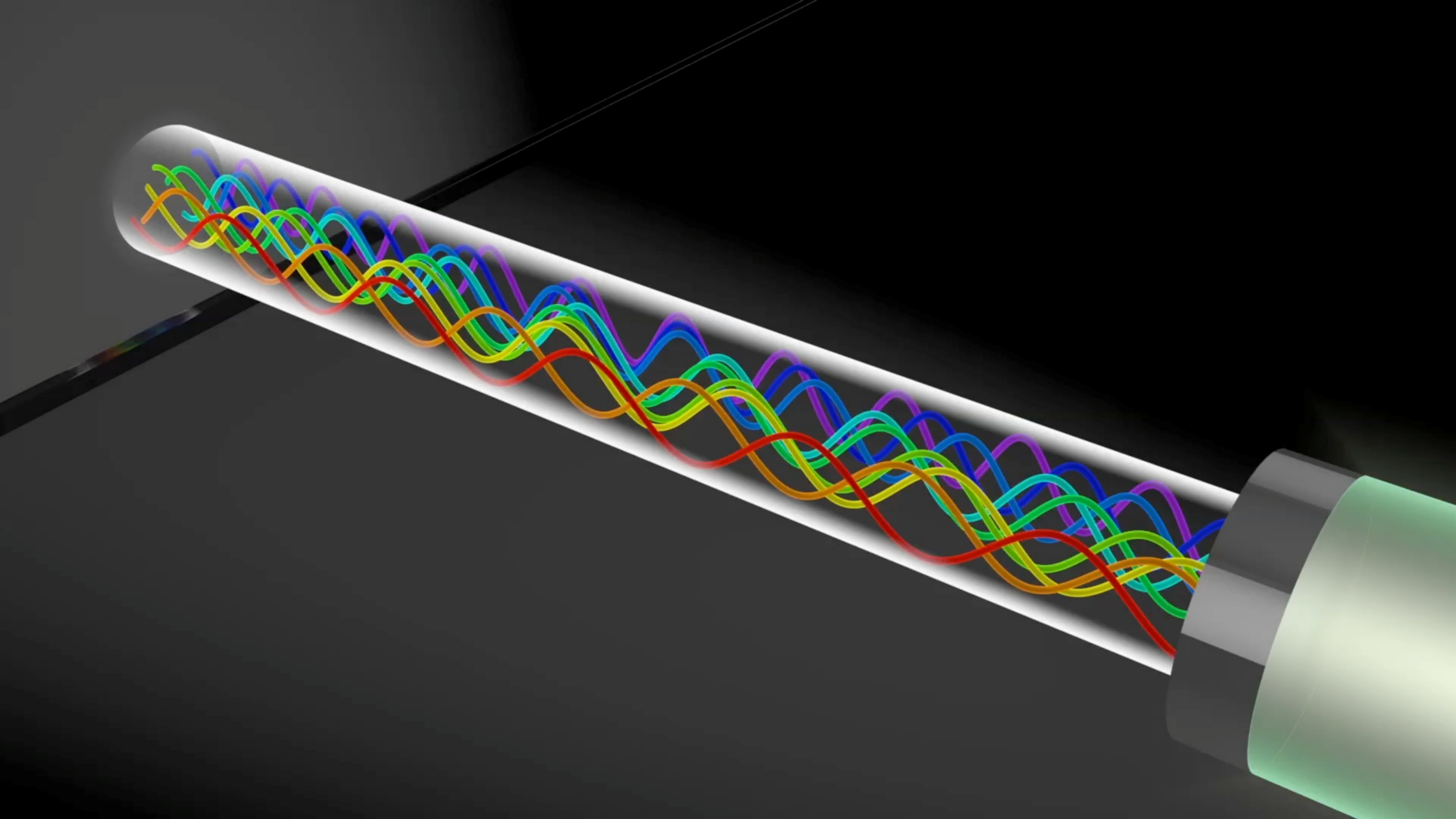
pentru realizarea fotografiilor statice care immortalizează mișcarea electronilor
este nevoie de **timpi de expunere de ordinul attosecundelor**

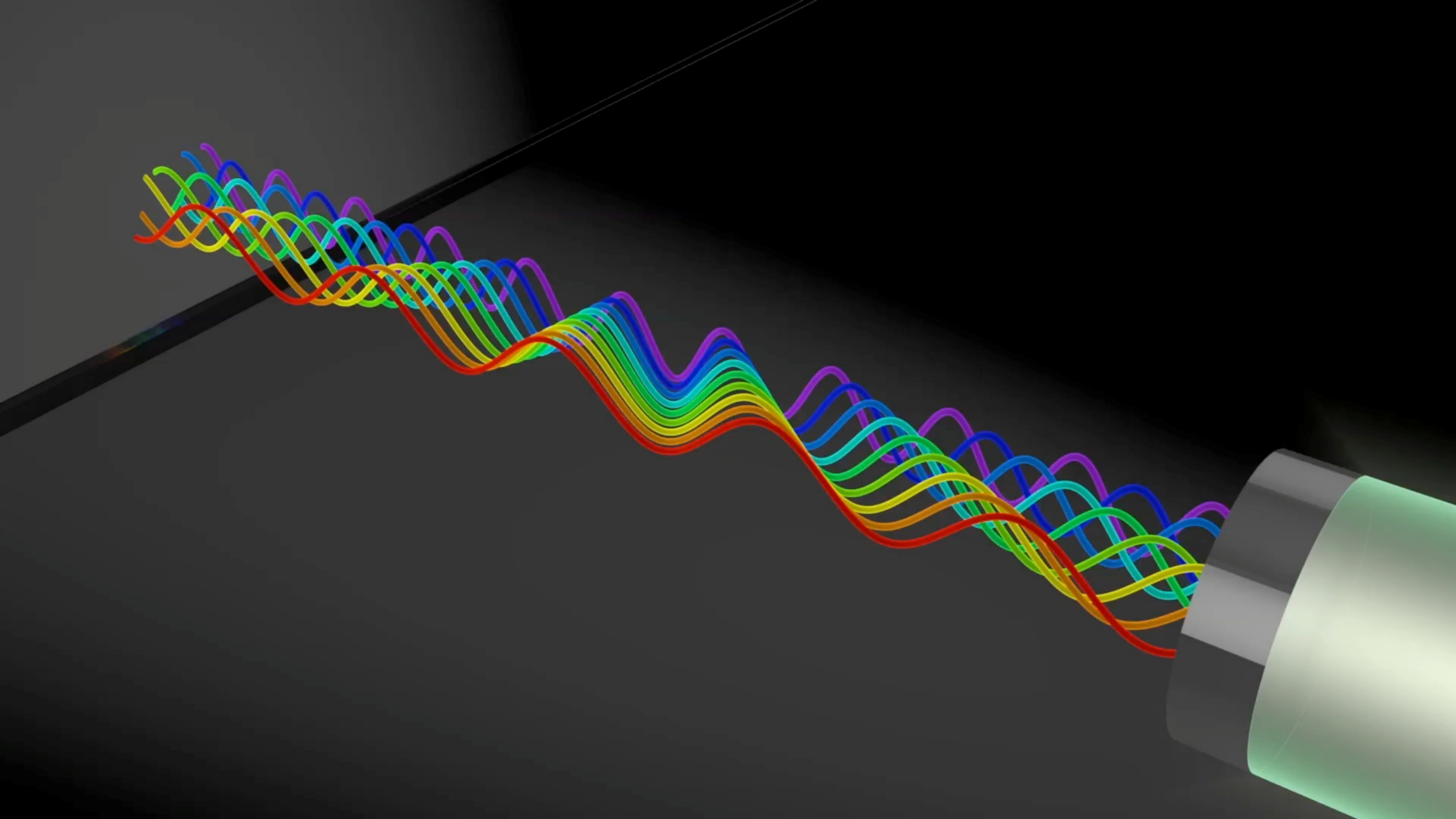

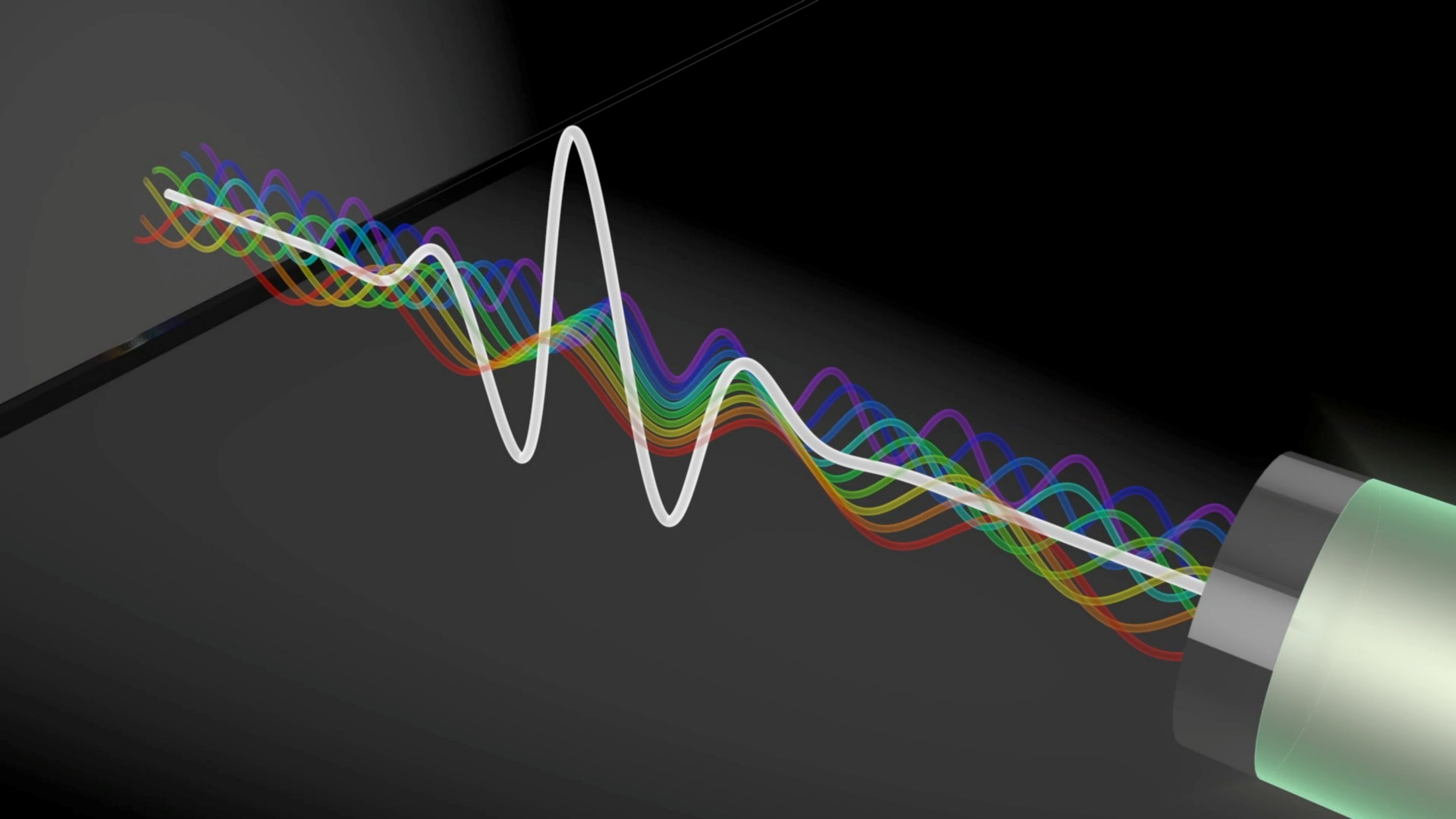

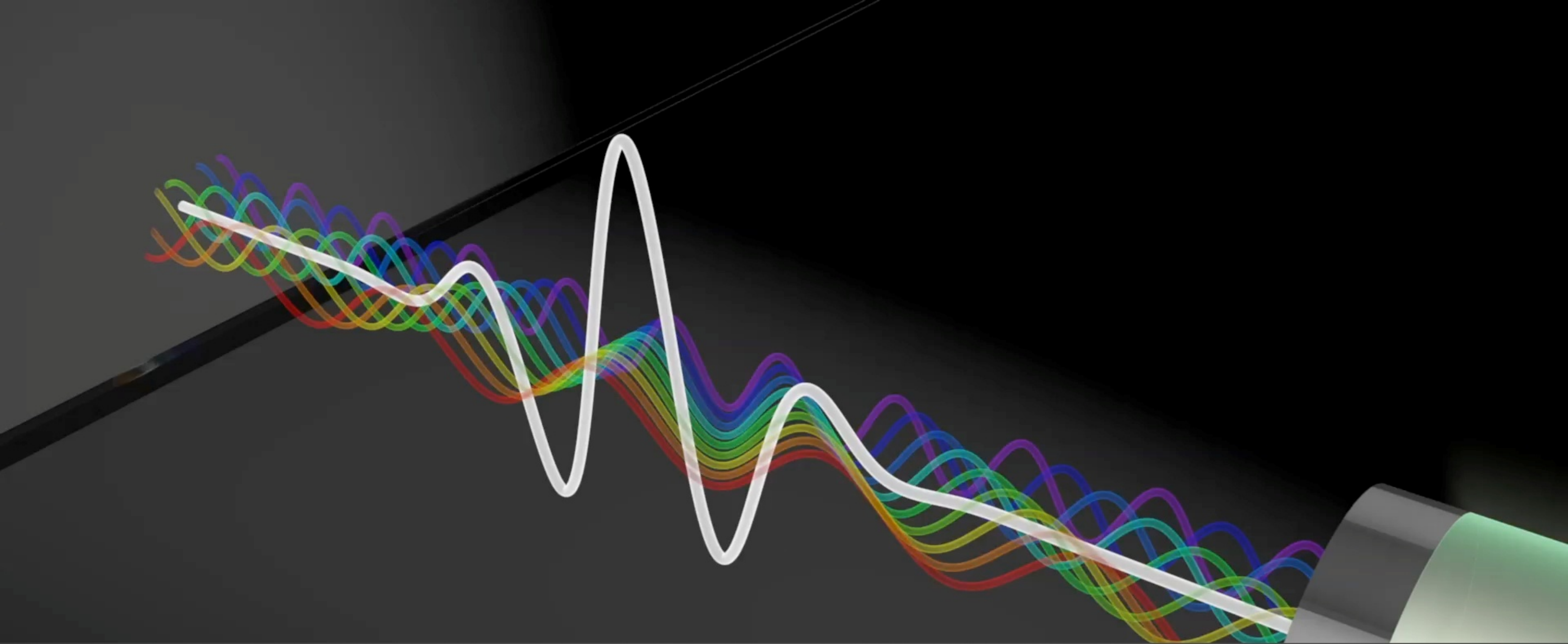

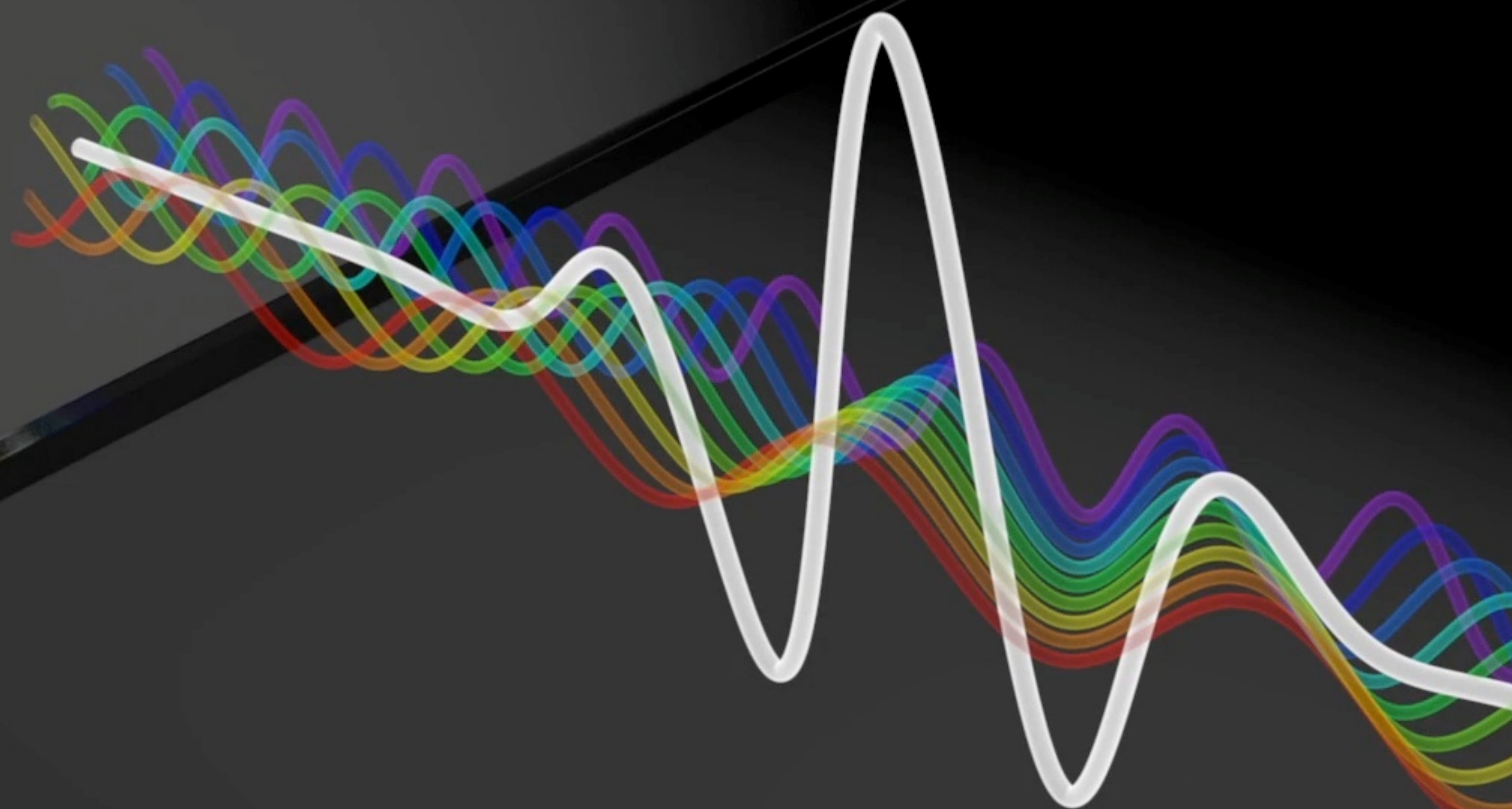

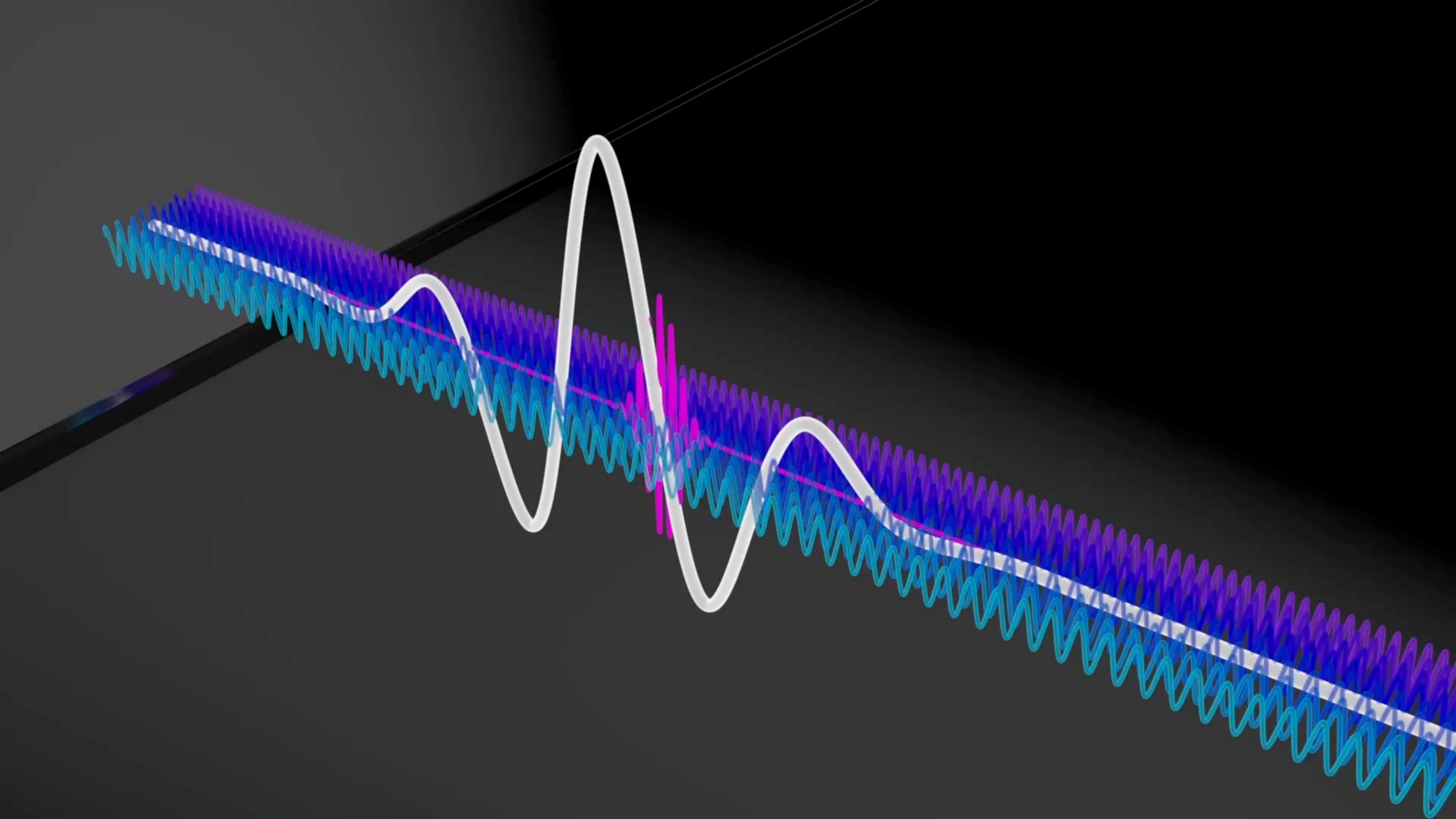
prin suprapunerea vârfurilor de undă ale fasciculelor laser de diferite culori ia naștere **un impuls luminos foarte scurt**

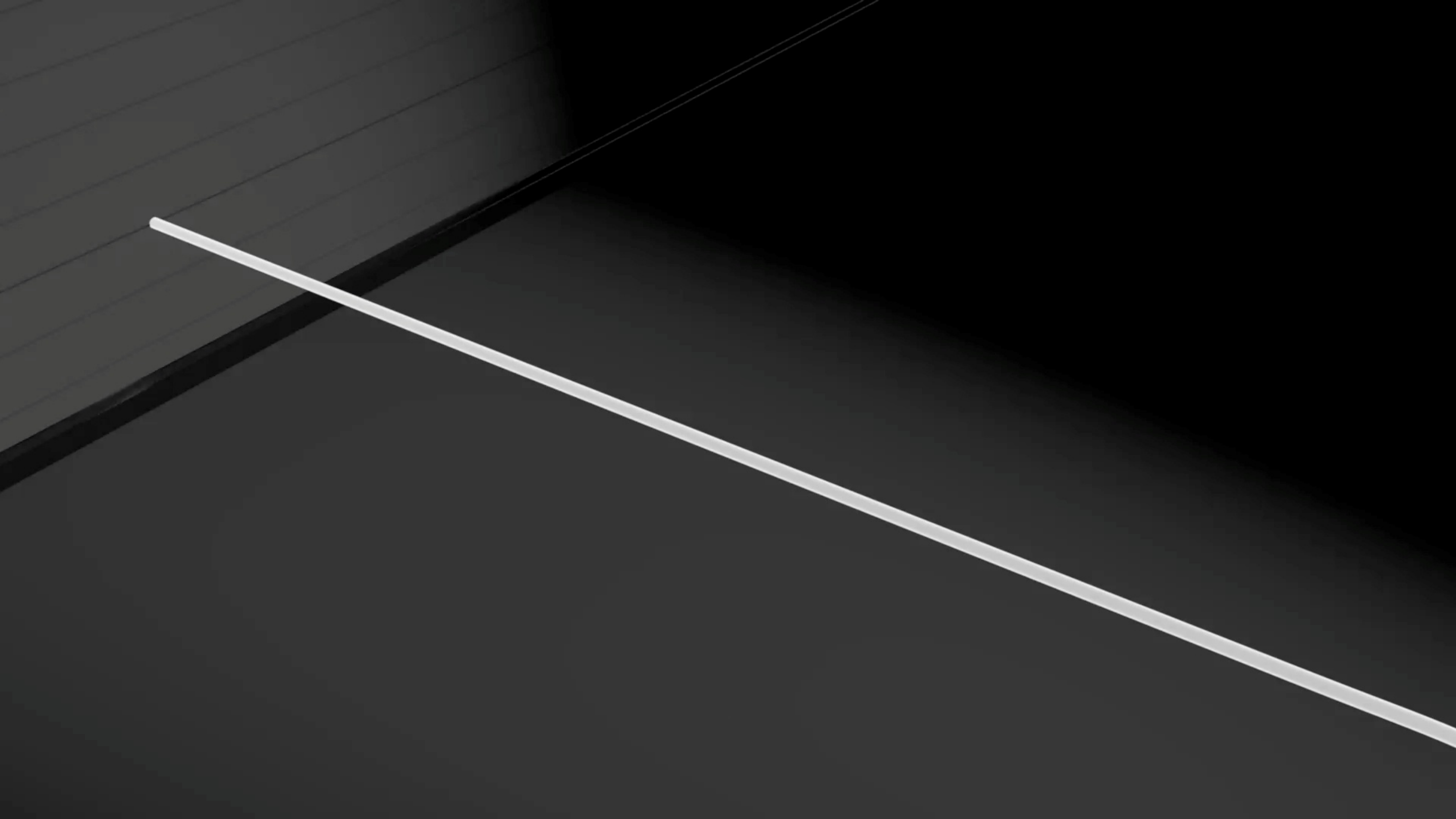

Compunerea undelor ultraviolete dă naștere la impulsuri luminoase de ordinul attosecundei

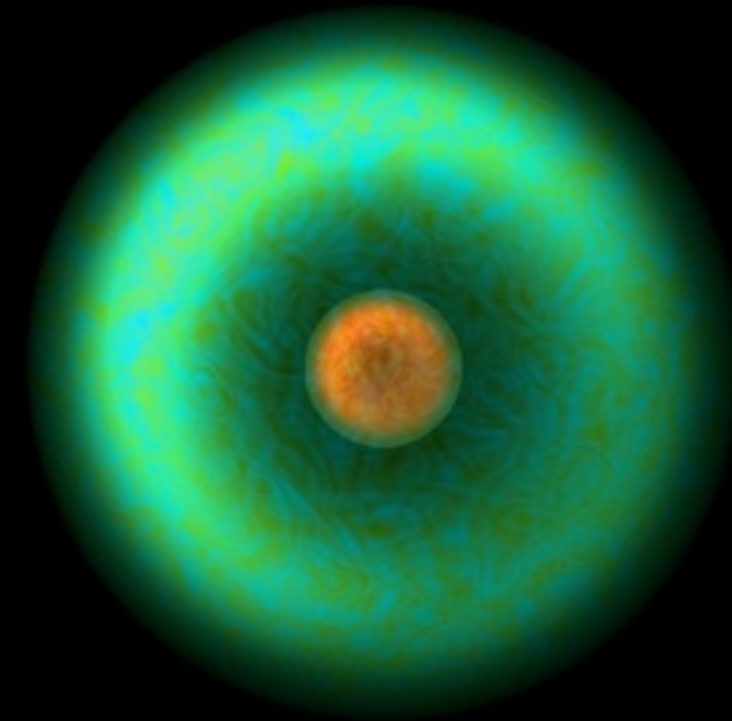
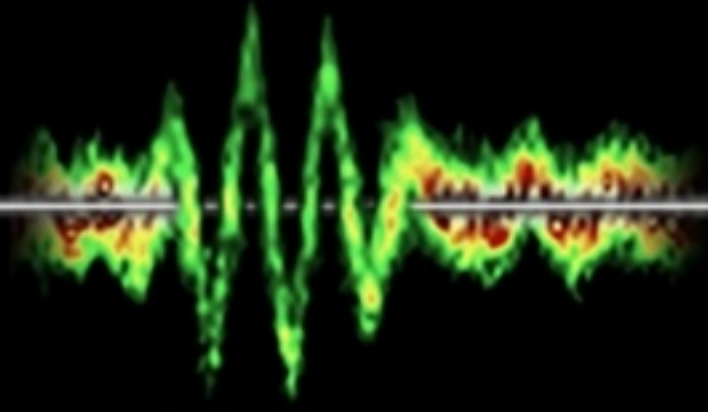

The image features a dark grey background with a white line that starts in the upper left and extends diagonally towards the lower right. A dark grey horizontal band is positioned at the bottom of the frame, containing text. The text is split into two colors: the first part is light blue and the second part is white.

impulsul laser prin forța electrică exercitată asupra electronilor le pune în mișcare

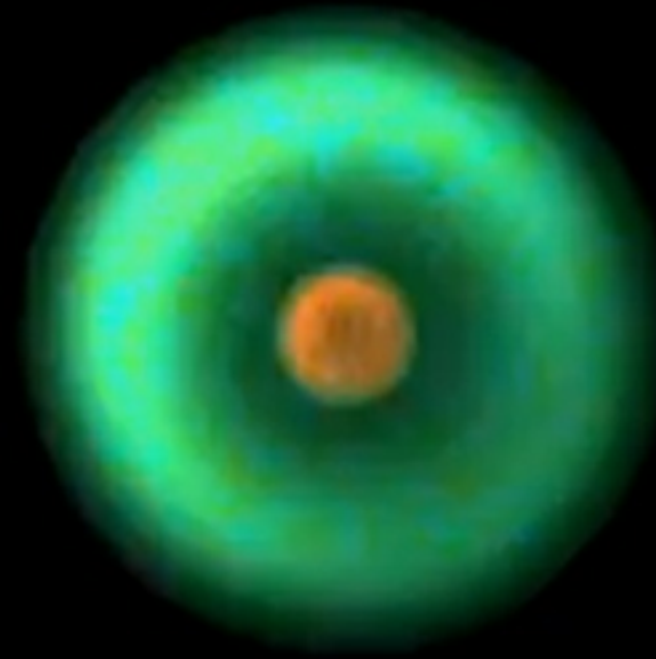
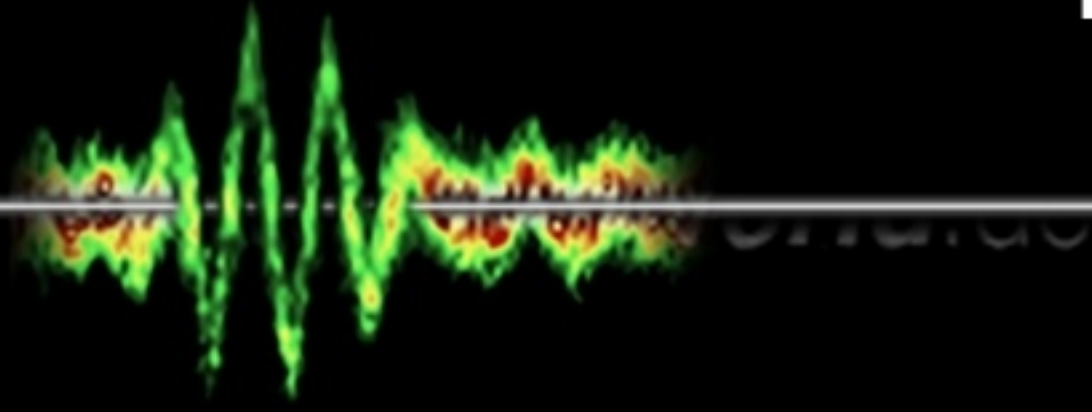

mișcarea electronilor în timpul ionizației și după

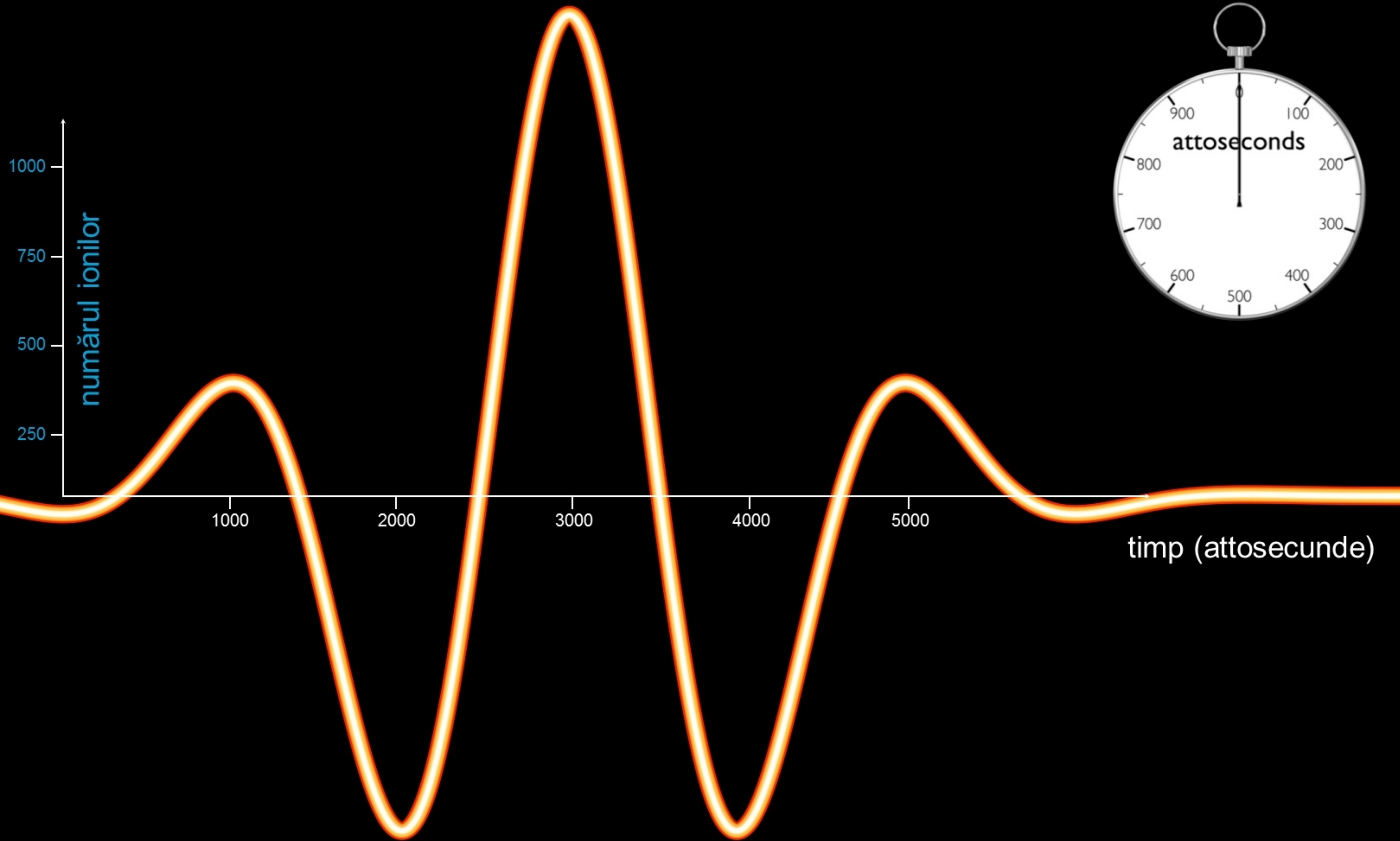

mișcarea electronilor în timpul ionizației și după

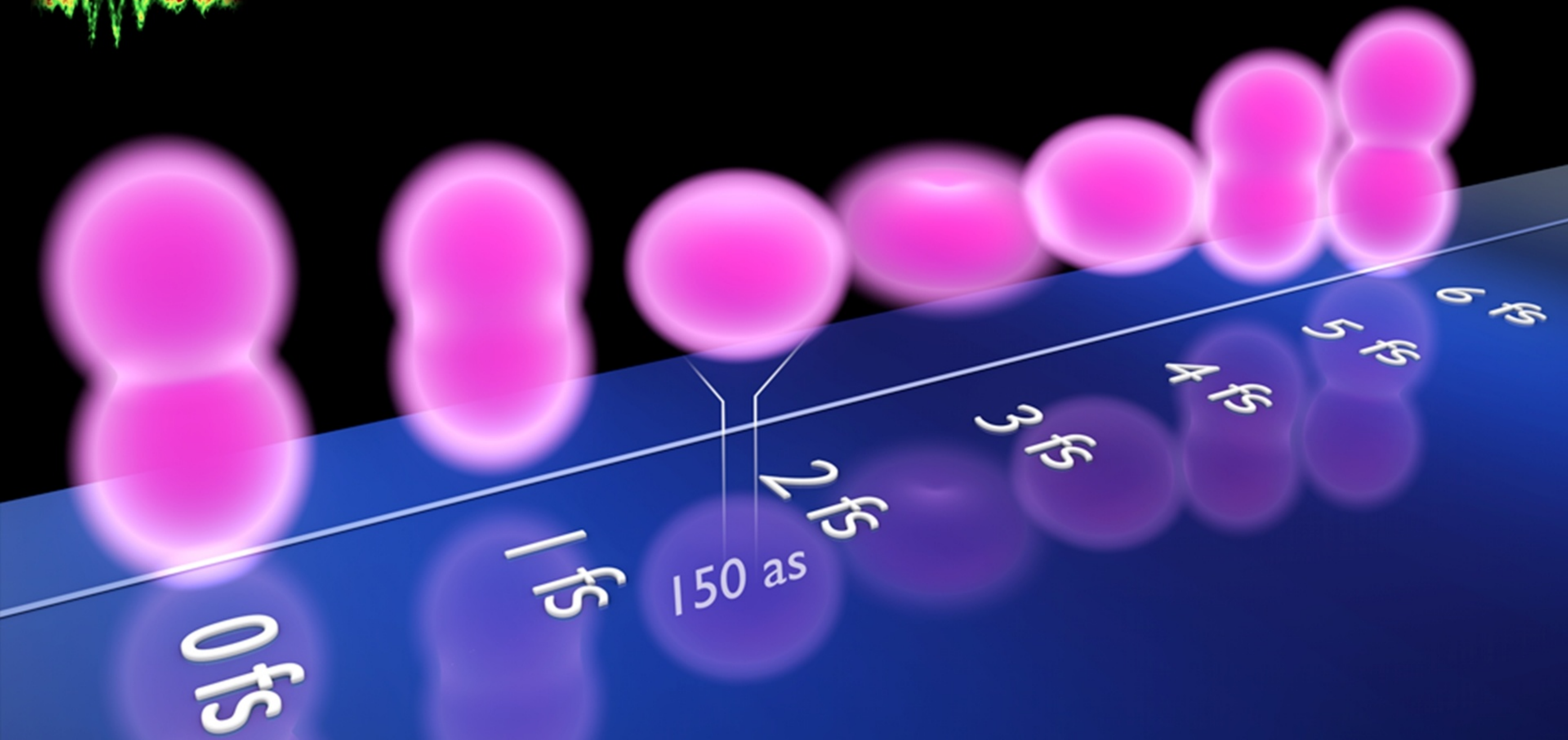
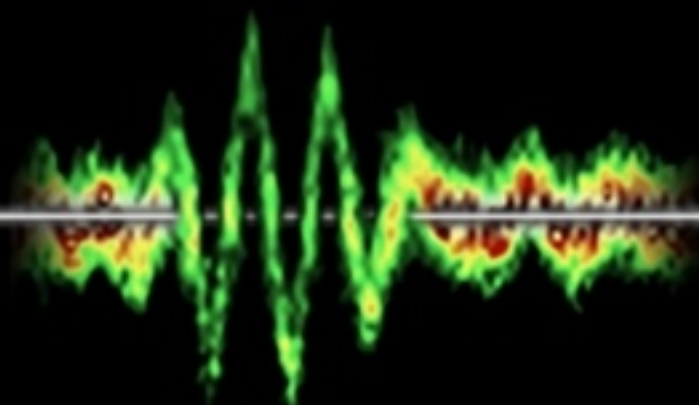

puterea luminii

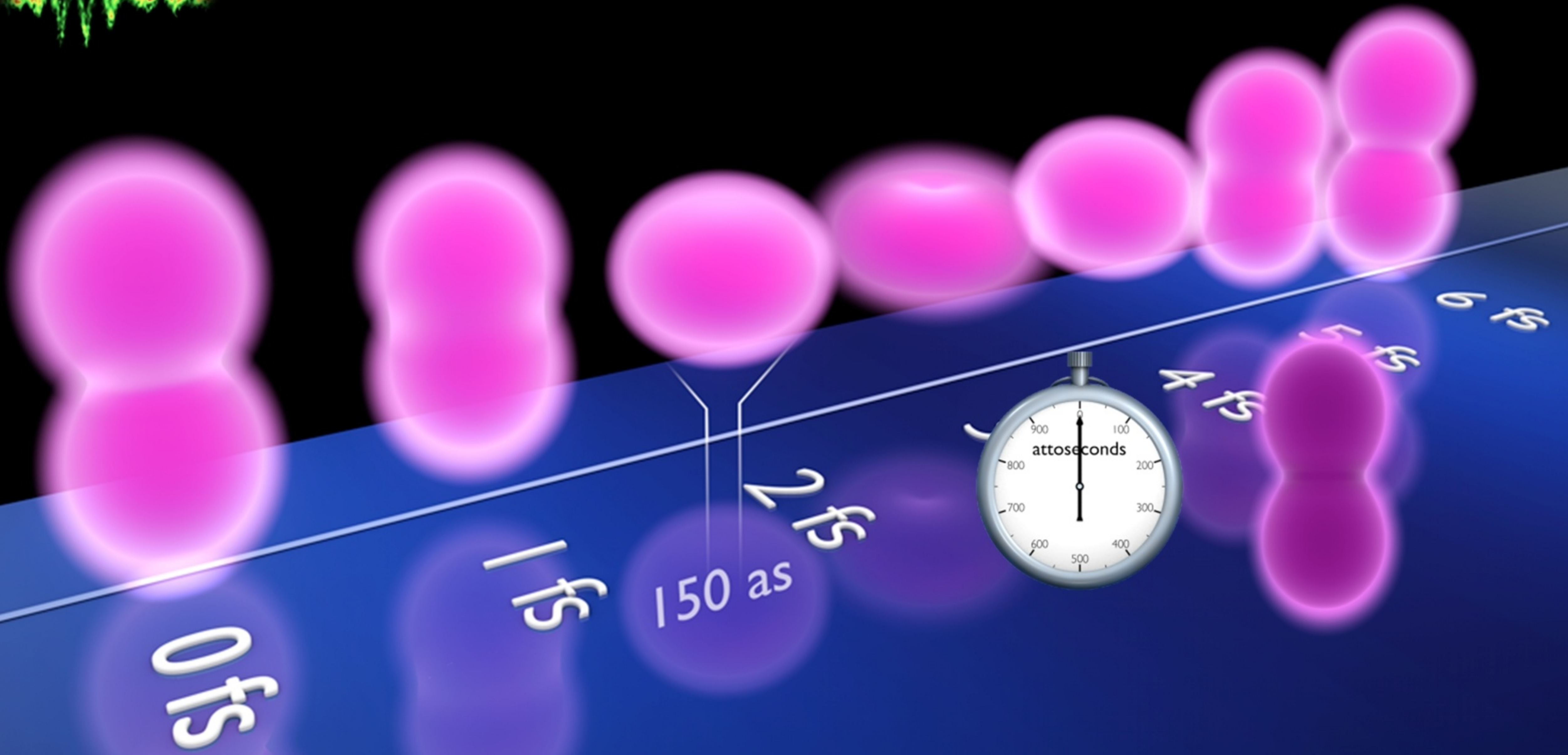
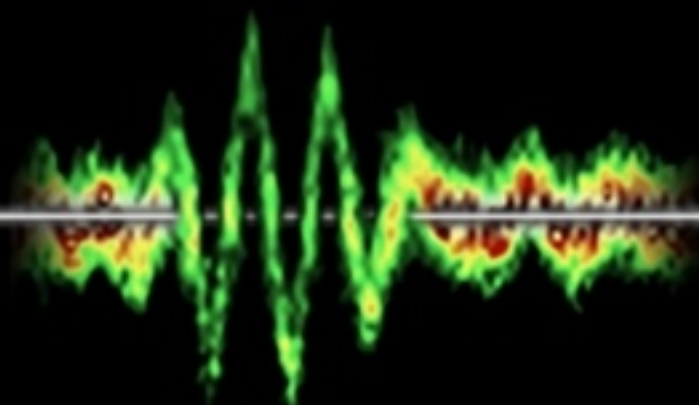

electroni, redare cu încetiniorul

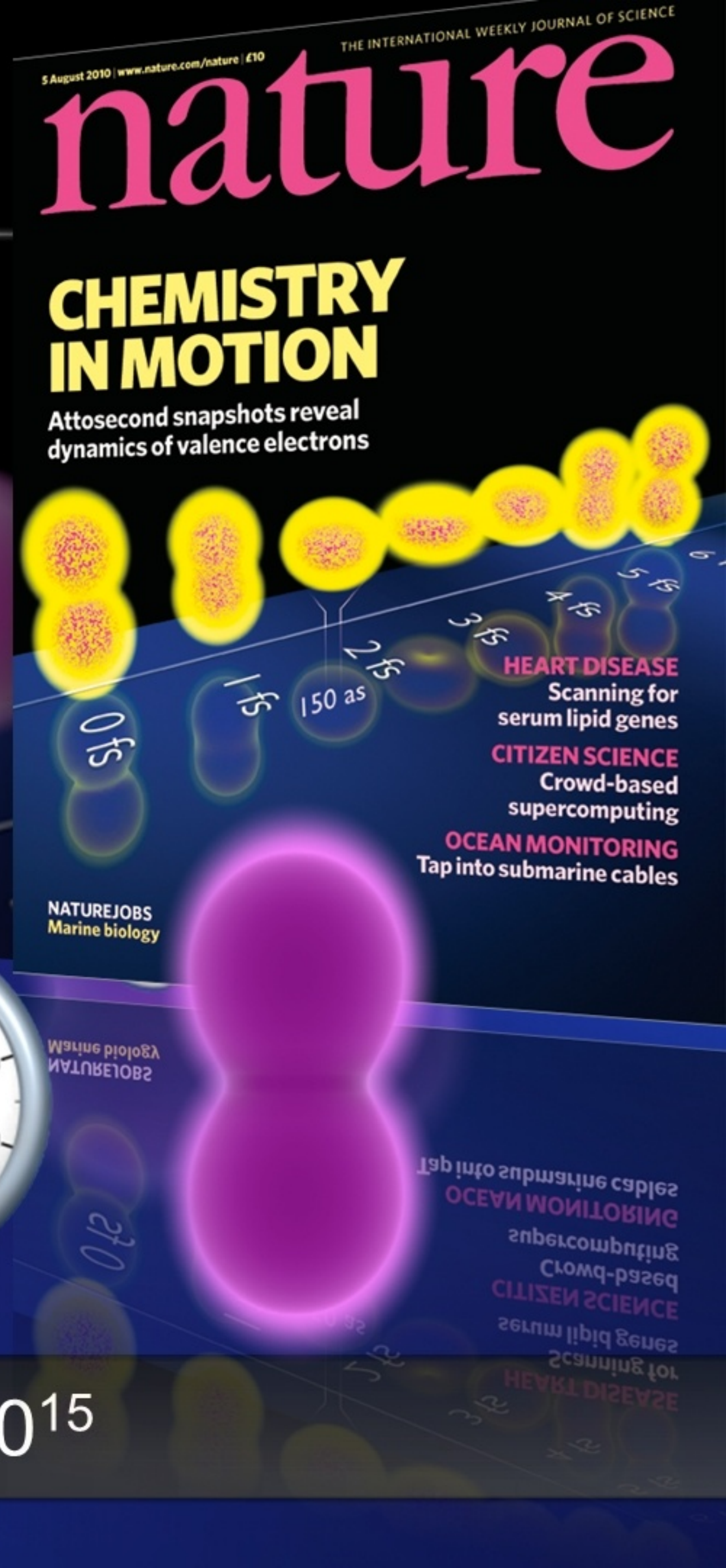
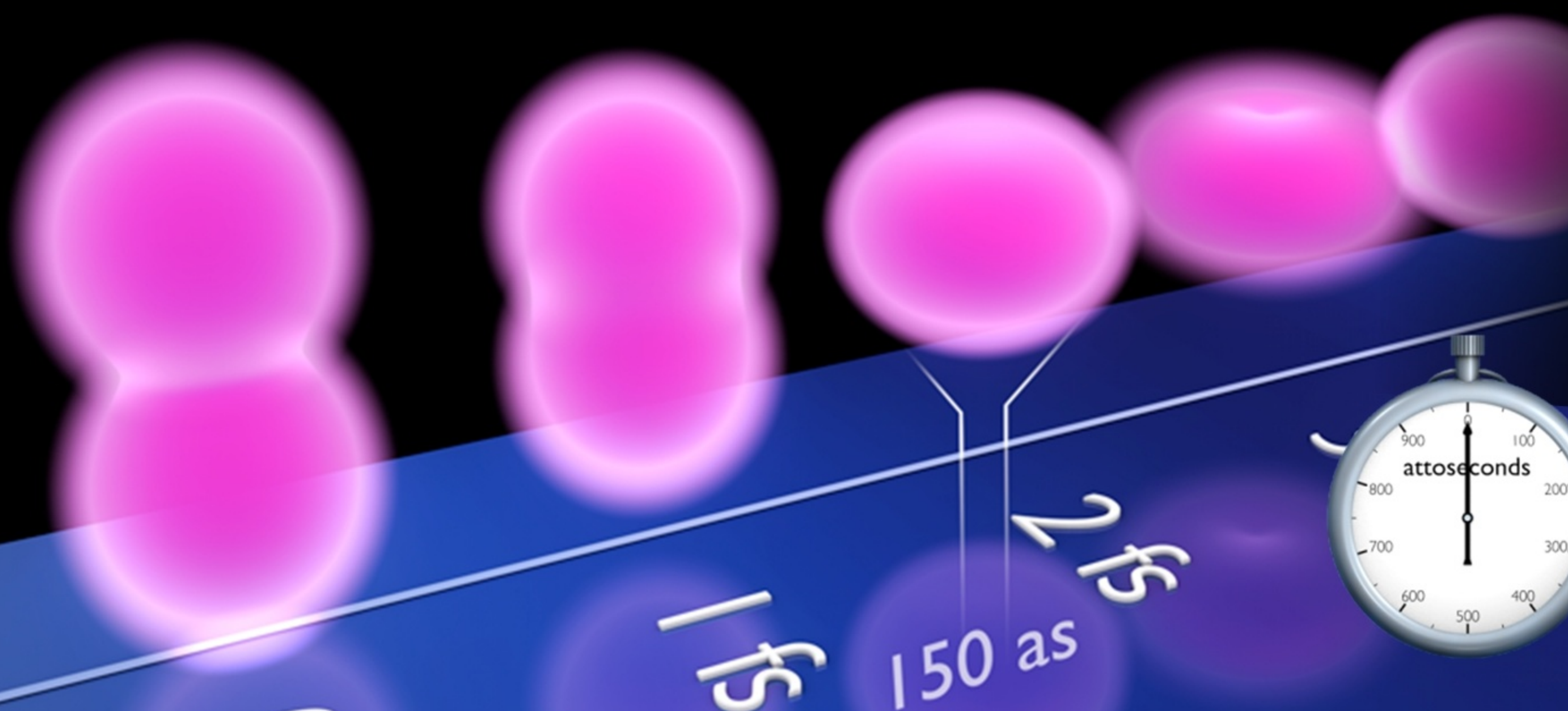
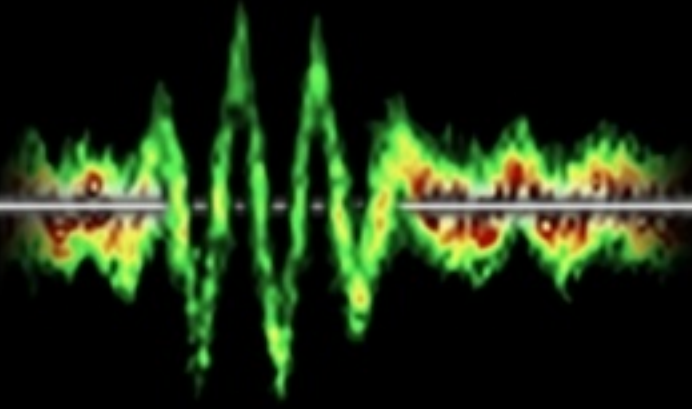

electroni, redare cu încetinitorul

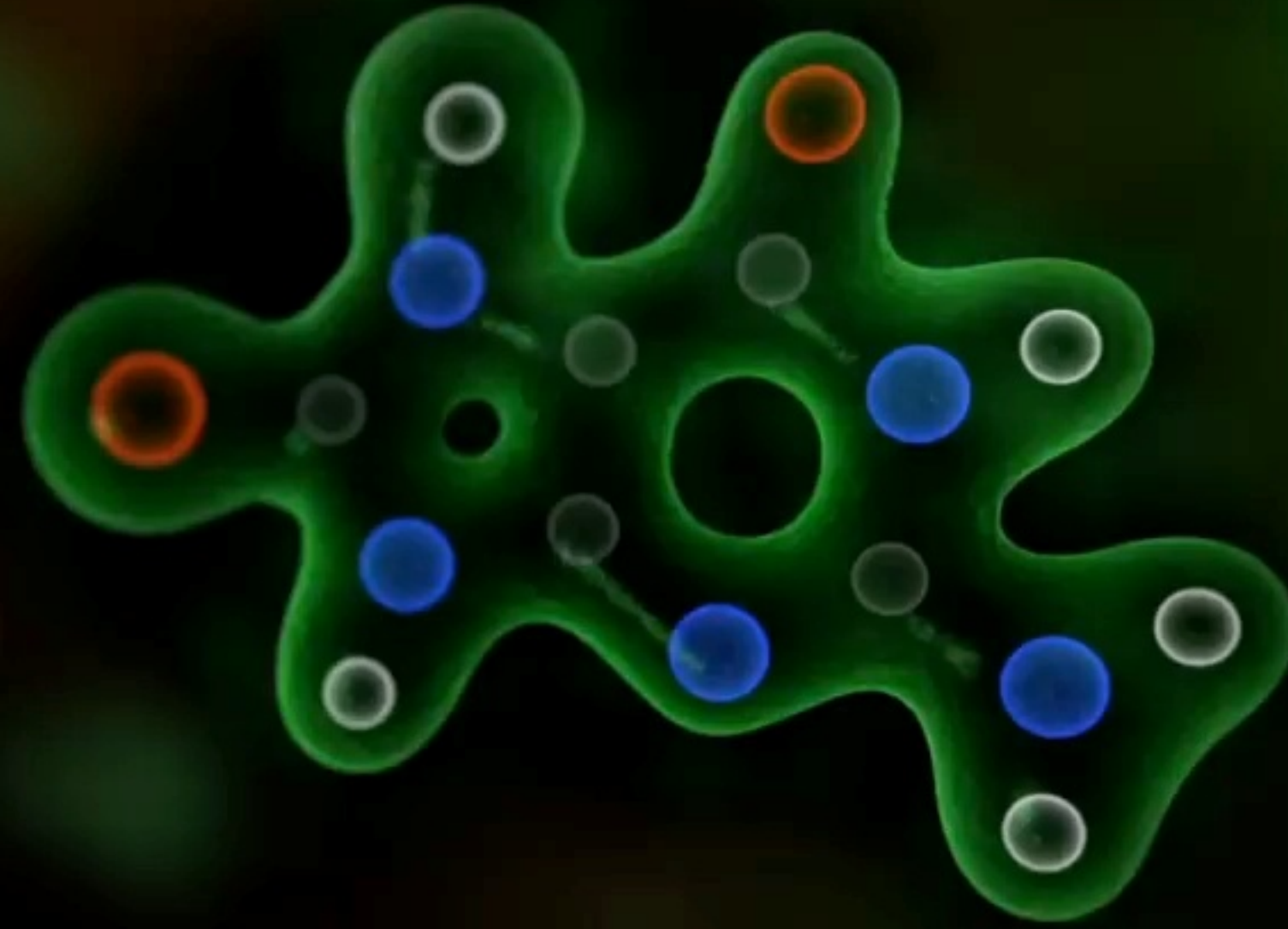
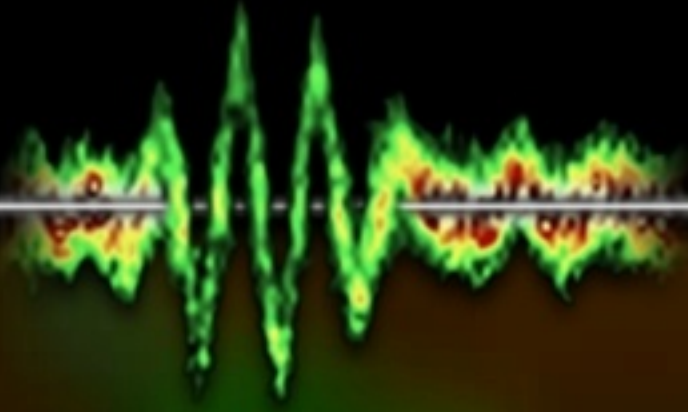
electroni, redare cu încetinitorul

mărire în timp: 1 000 000 000 000 000 000 = 10^{15}

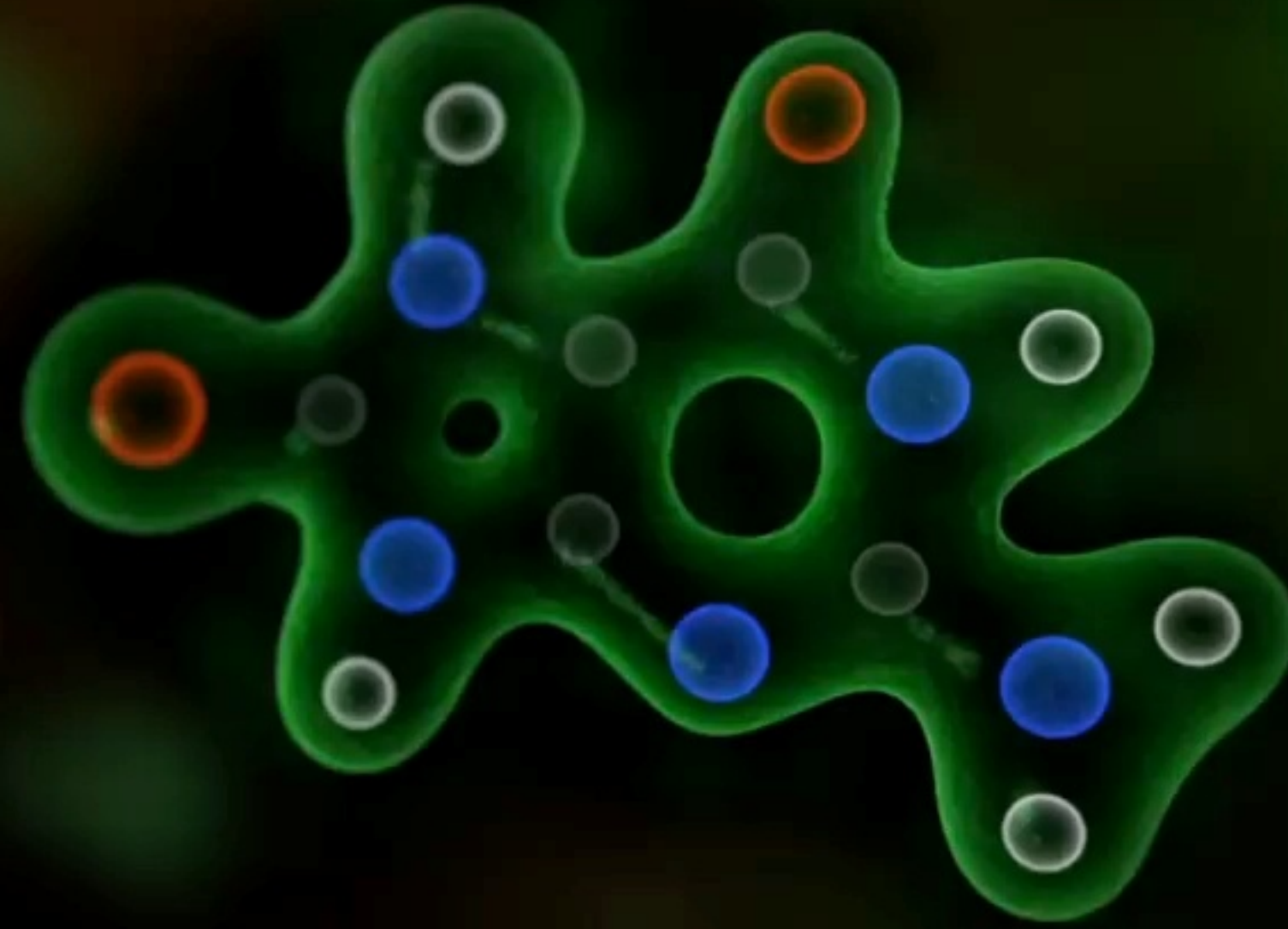
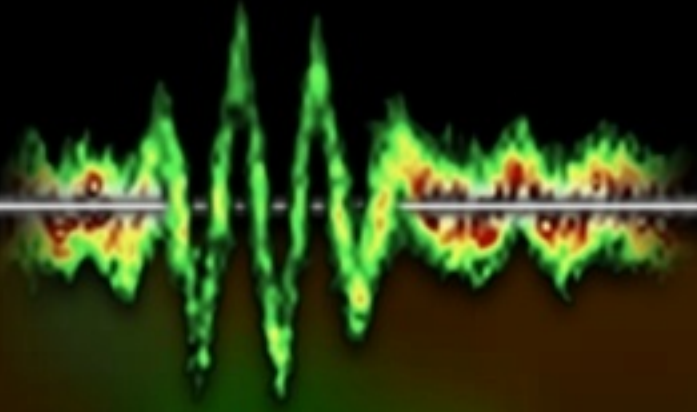

impulsuri cu raze X de attosecunde: imagini instant cu mișcarea electronilor în sisteme complexe

impulsuri cu raze X de attosecunde: imagini instant cu mișcarea electronilor în sisteme complexe

microscopie 4D cu
rezoluție atomică

Aquilion

În lumea occidentală...

fiecare al doilea om

va suferi de cancer și aproximativ jumătate din ei cam fiecare al patrulea va deceda

The image shows a patient lying on a table inside a CT scanner. The patient is wearing a light blue hospital gown and has their arms crossed over their chest. A medical professional in a white lab coat is standing next to the patient, looking down at them. The scanner is a large, white, cylindrical machine with the brand name 'Aquilion' visible on the side. The scene is set in a clinical environment with a white wall in the background.

Aquilion

În lumea occidentală...

fiecare al doilea om

va suferi de cancer și aproximativ jumătate din ei cam fiecare al patrulea va deceda

În Germania...

În fiecare minut

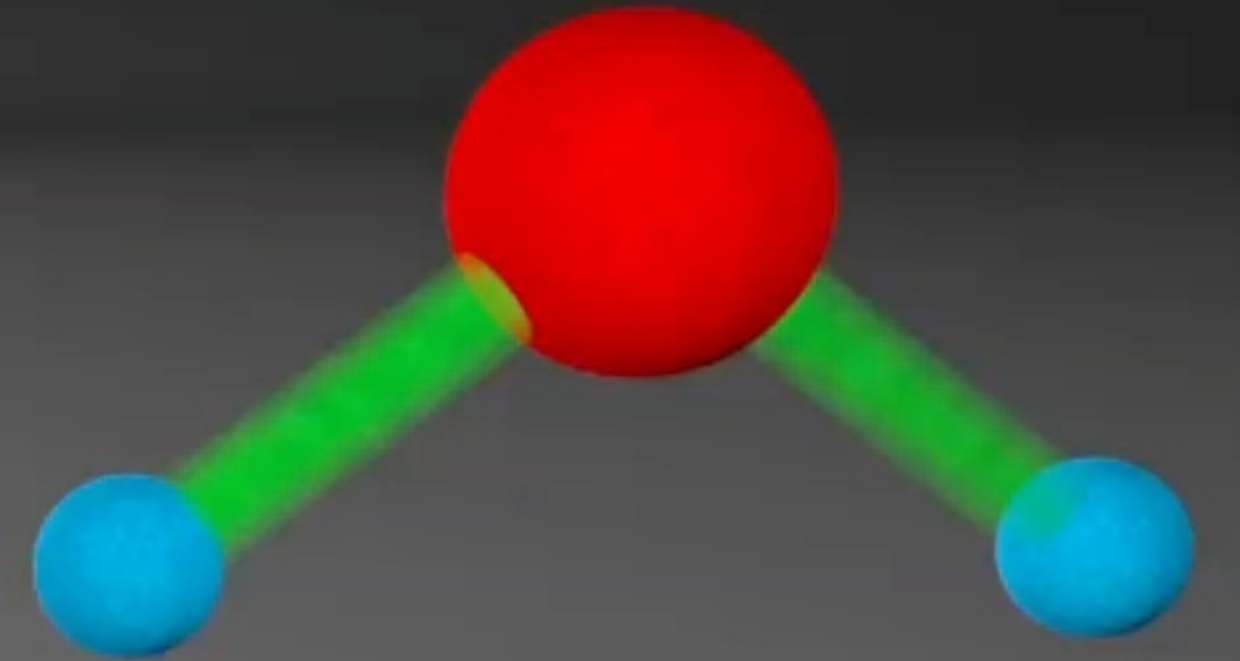
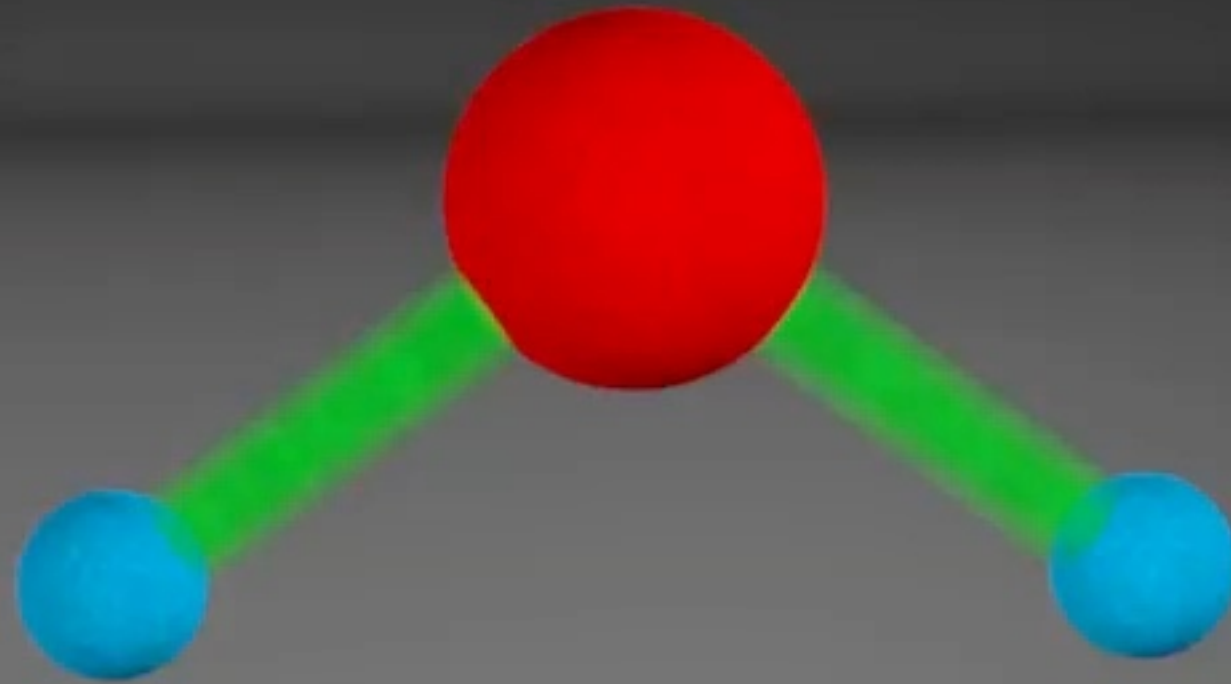
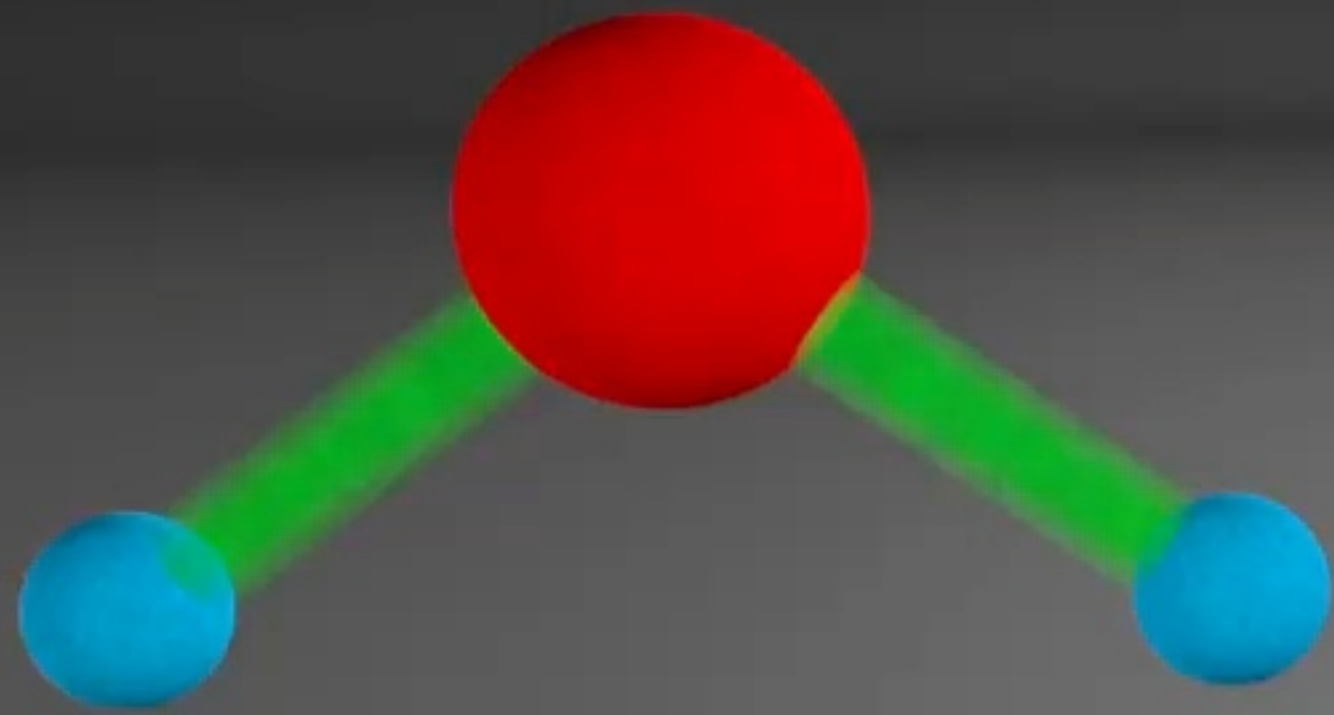
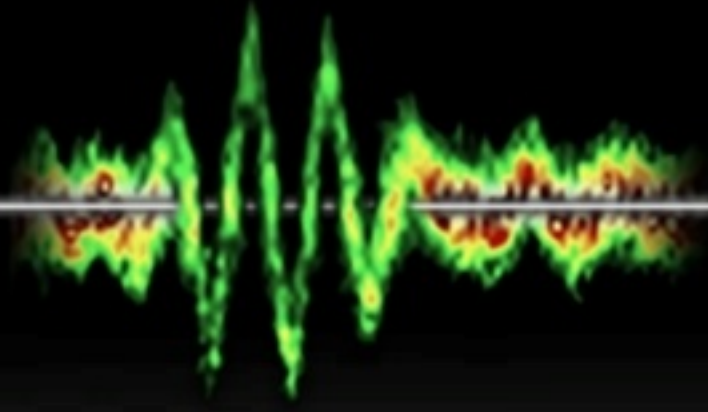
cineva este pus în fața unui diagnostic de cancer

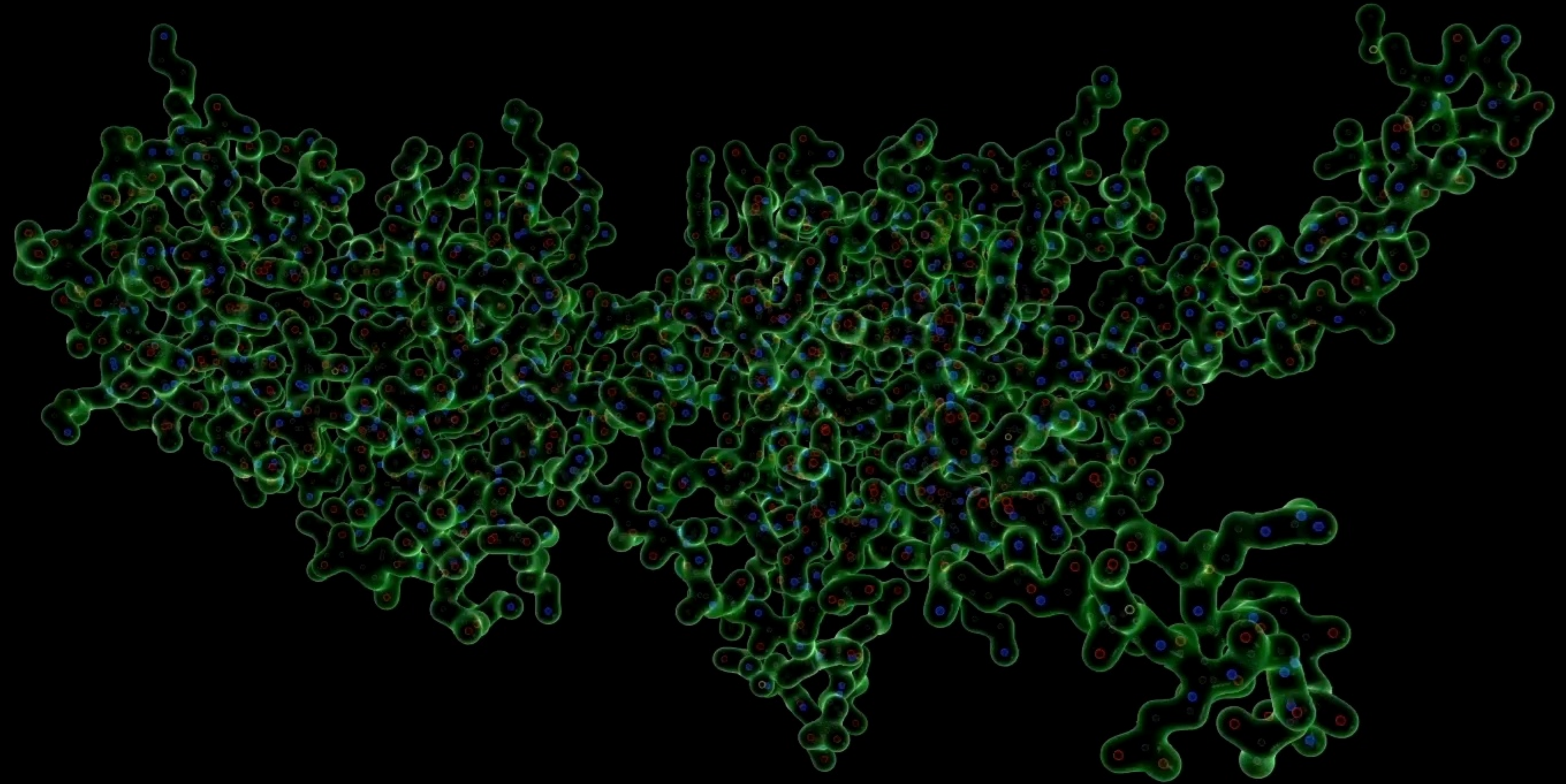
tehnologia laser ultrarapidă poate ajuta (mai direct)
în lupta împotriva cancerului?

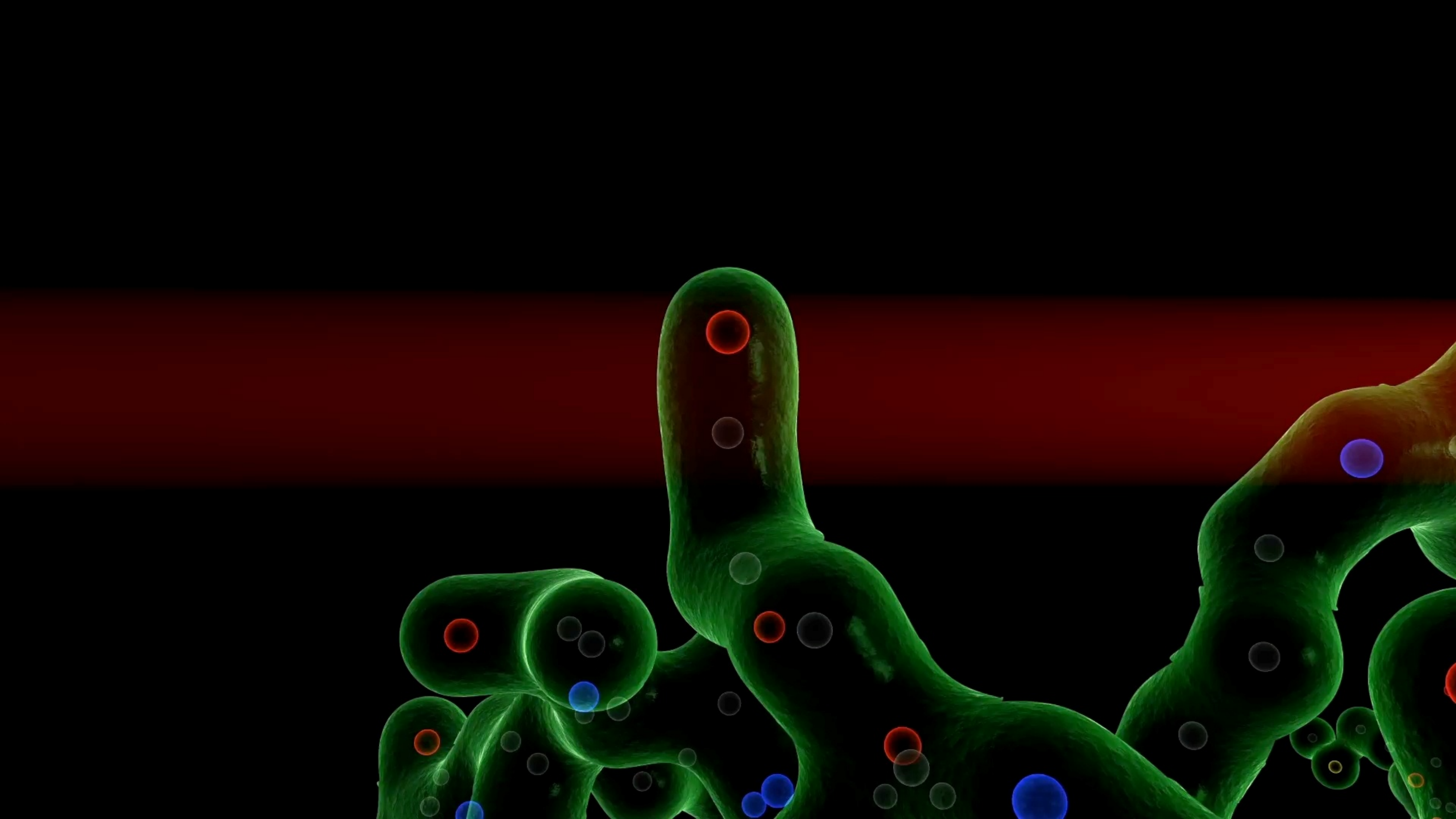
oscilațiile moleculelor de apă (H₂O)

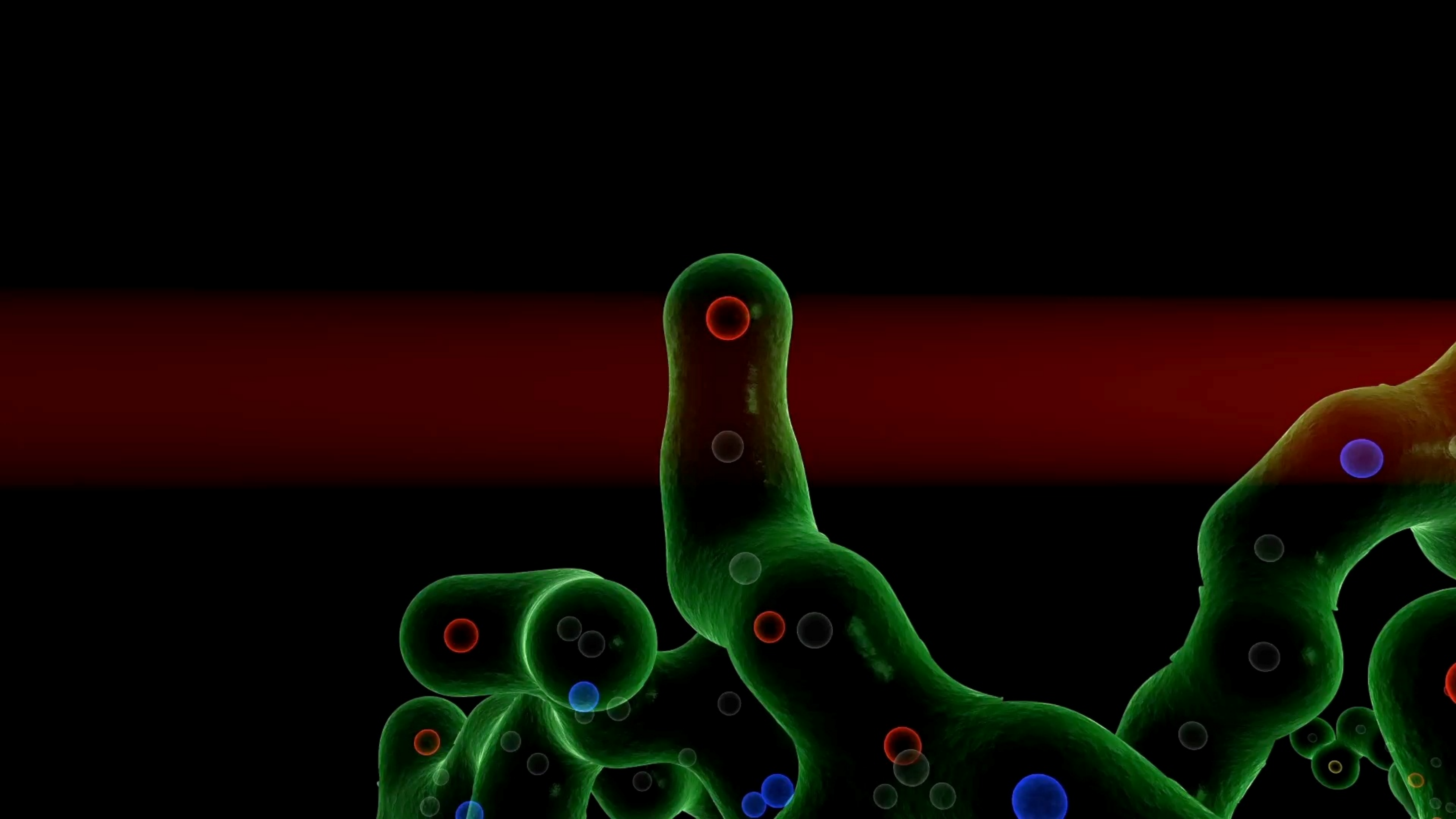

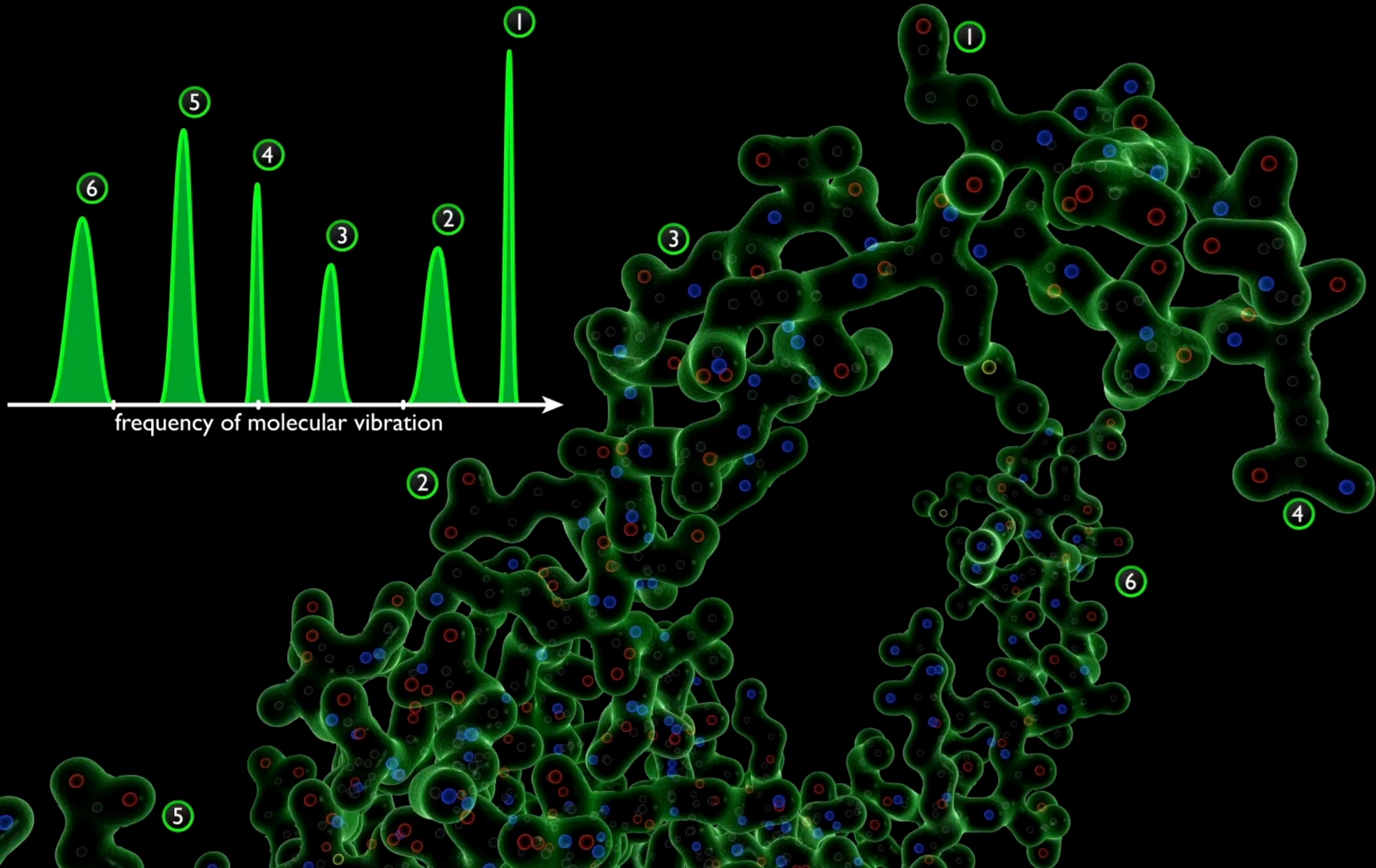
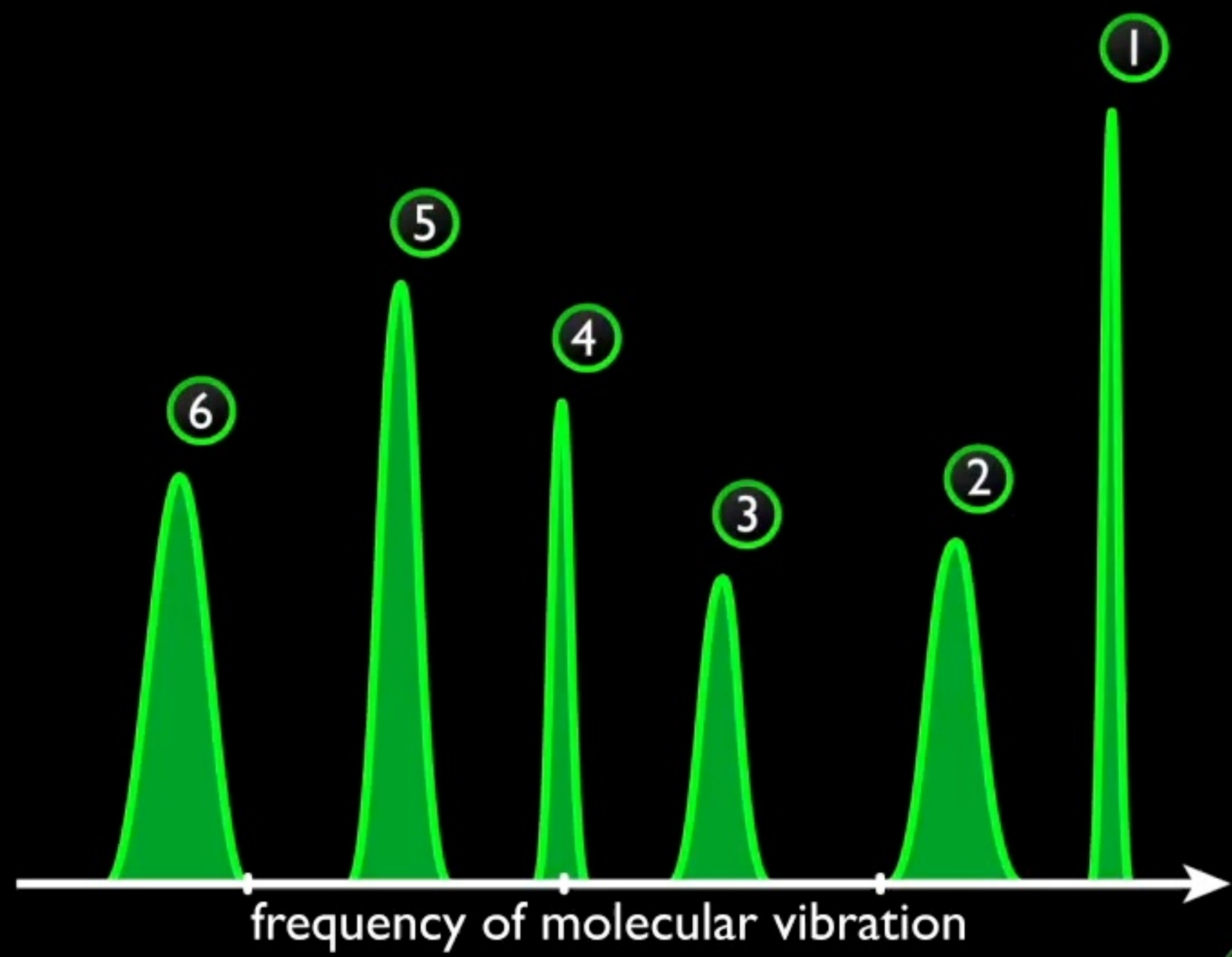

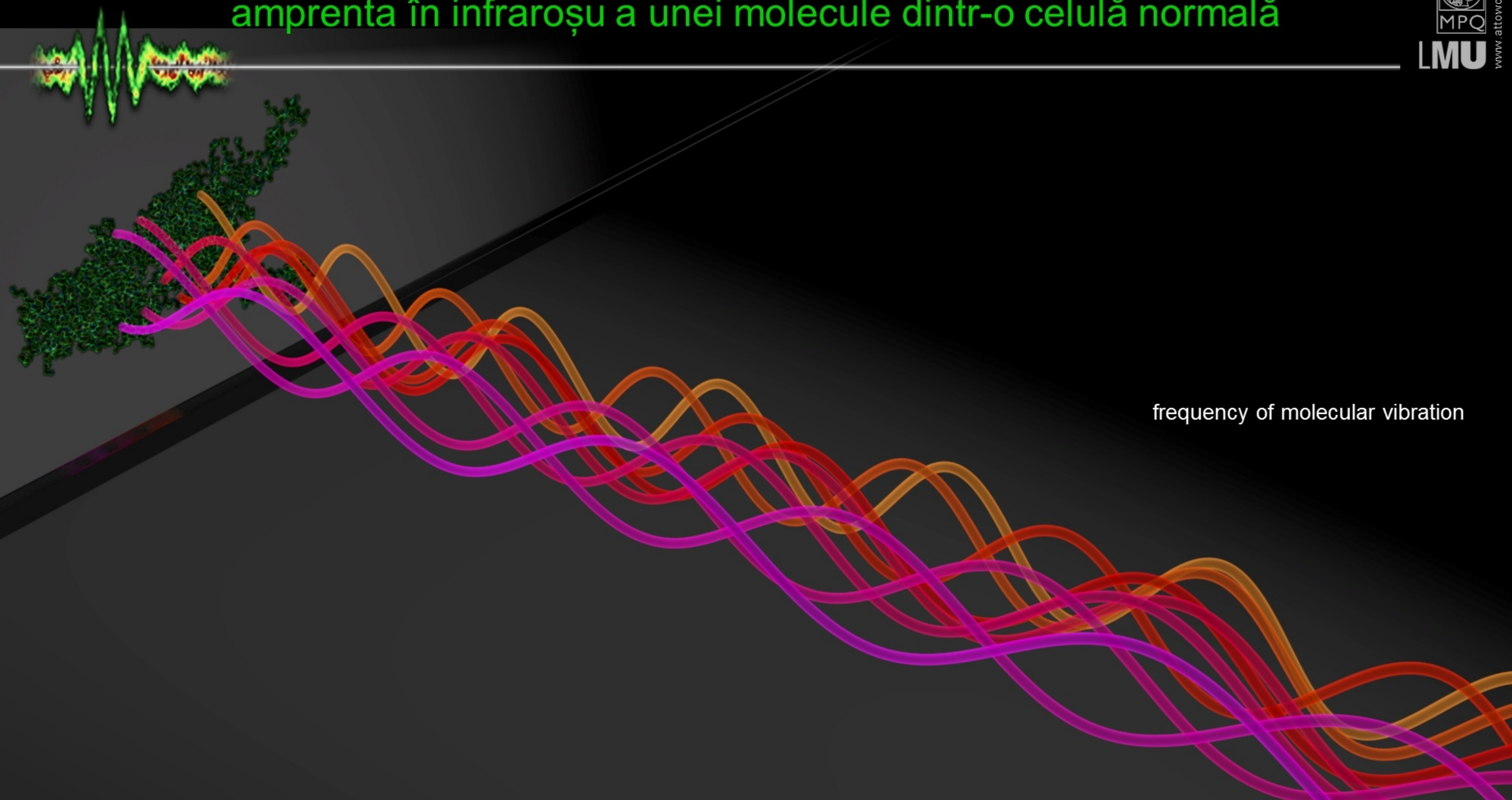

amprenta în infraroșu a unei molecule dintr-o celulă normală

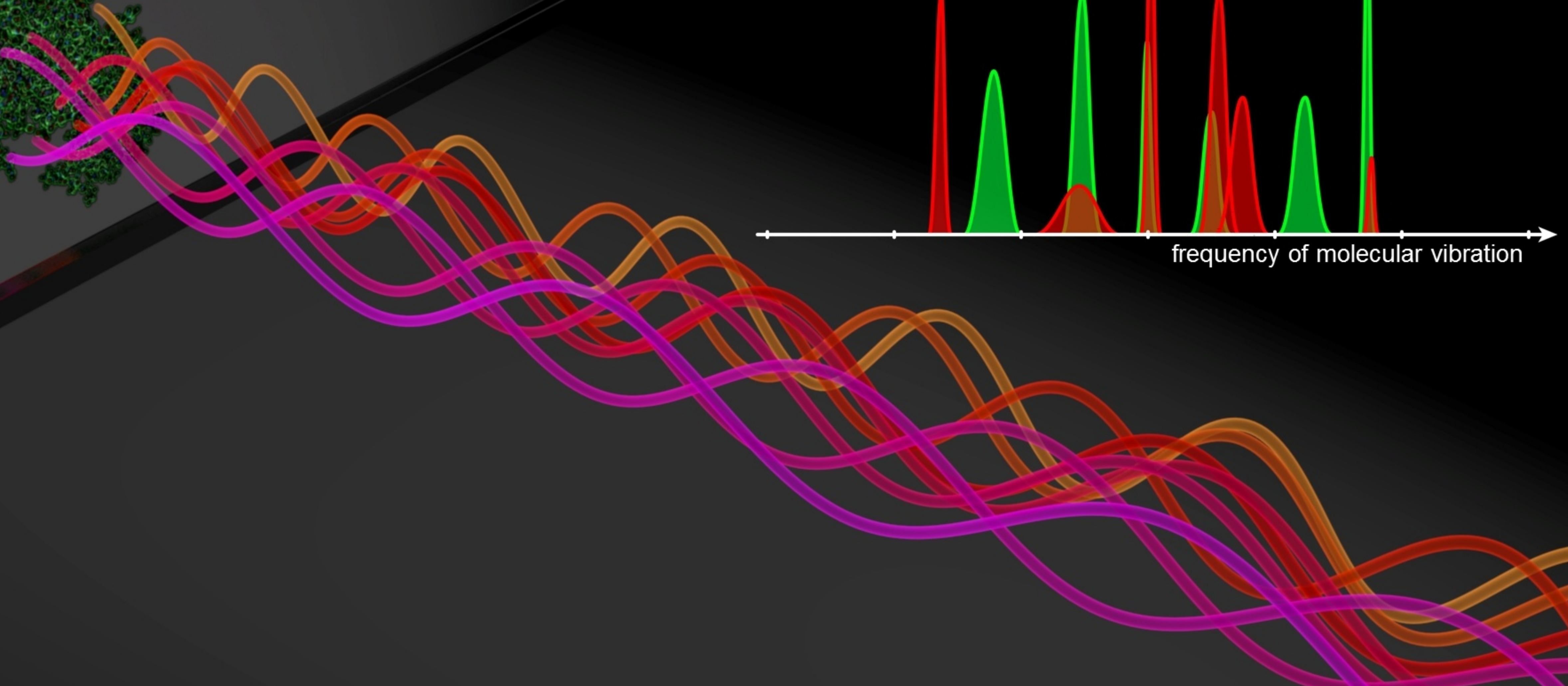
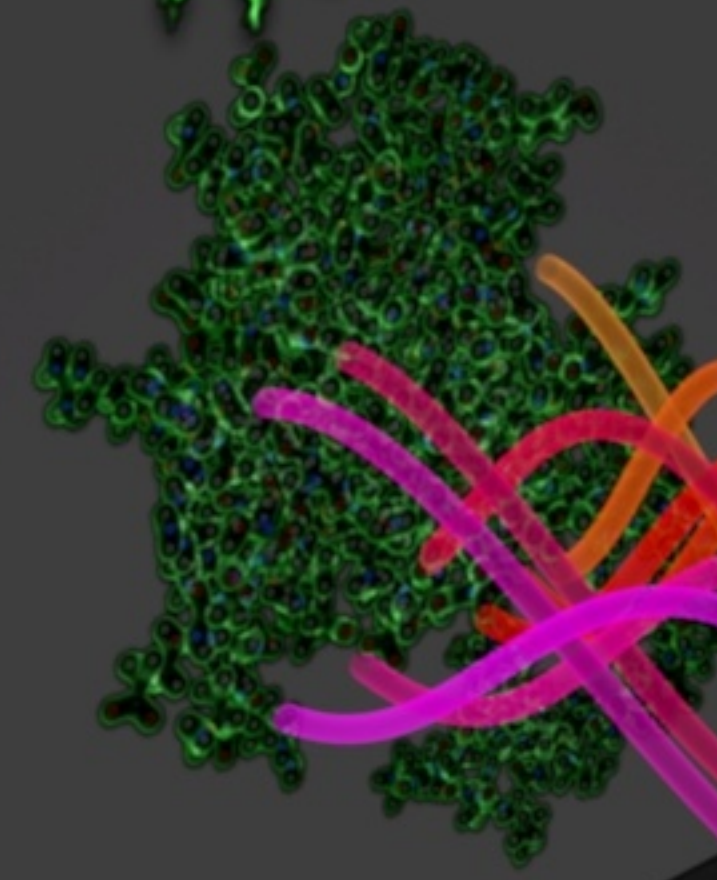
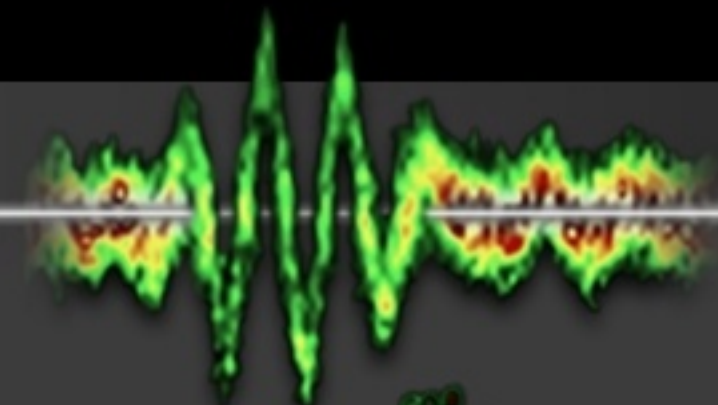
LMU

www.attoworld.de

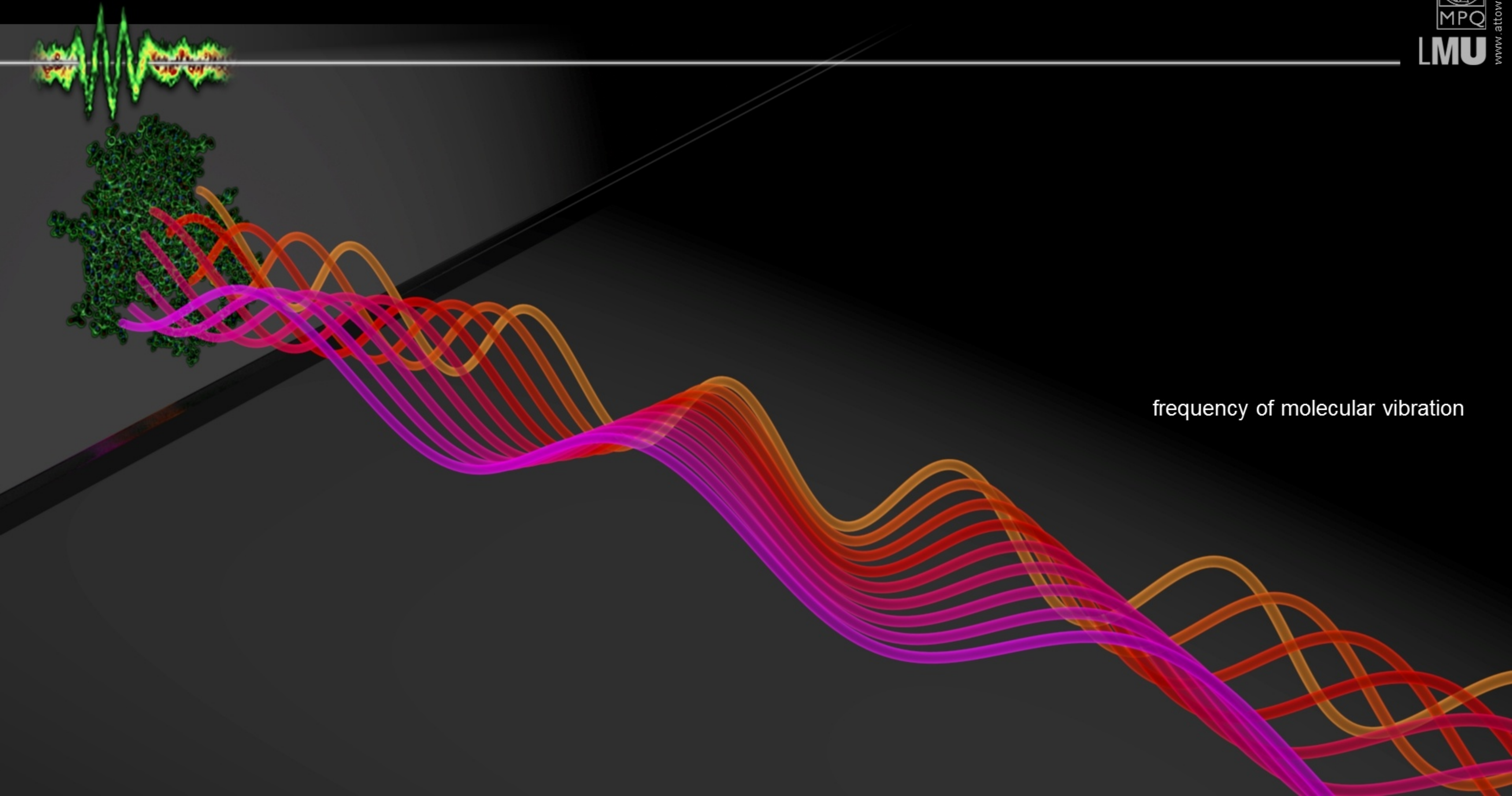

frequency of molecular vibration

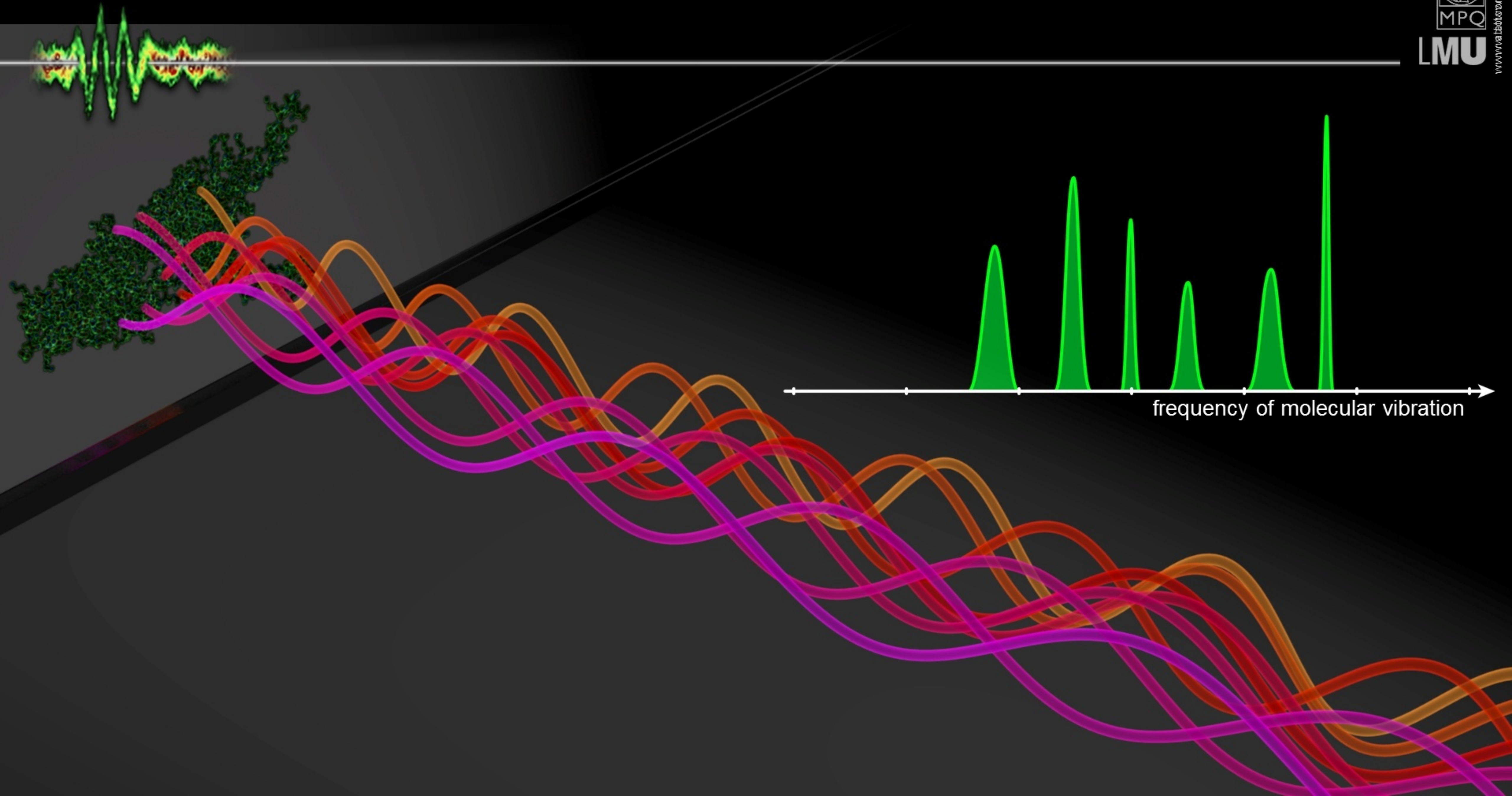

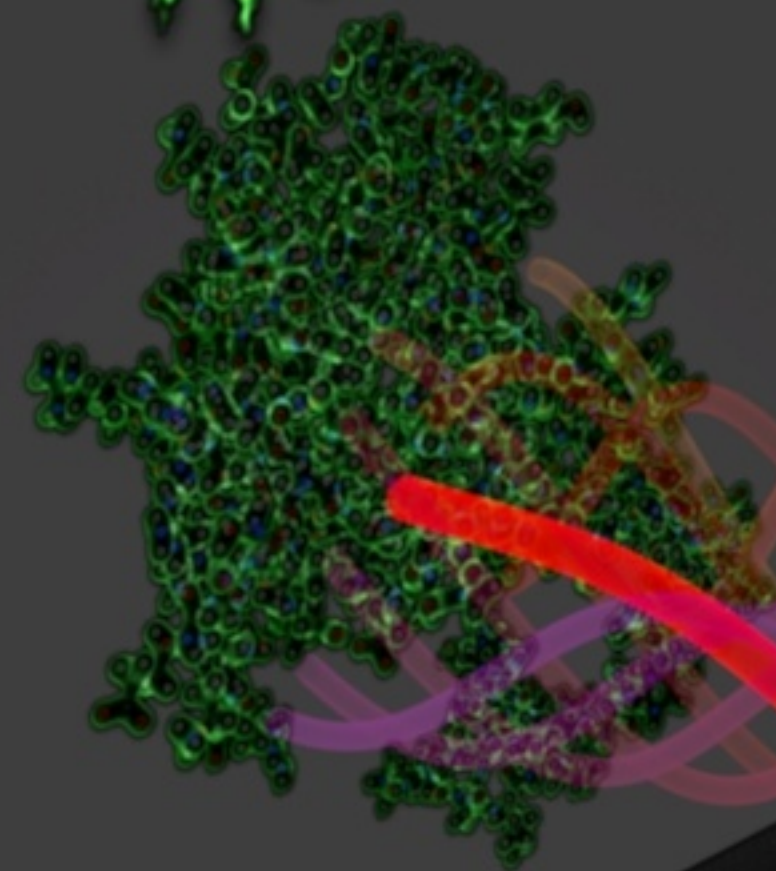
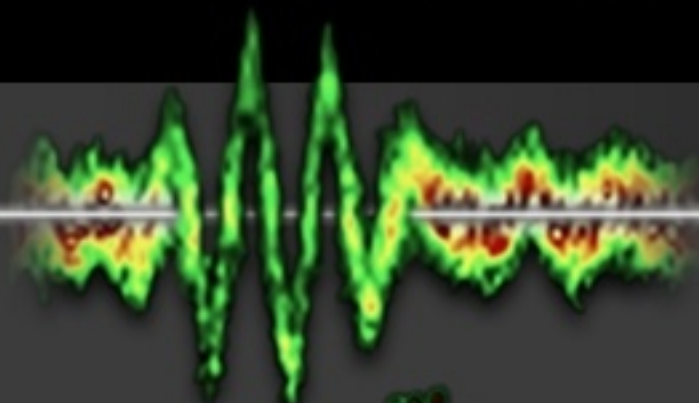
frequency of molecular vibration

În stadiul incipient al bolii doar câțiva markeri apar în umorile corpului (de ex. în sânge) și în aerul expirat pe lângă numeroasele tipuri normale

Îmbunătățirea de mai multe mii de ori a sensibilității
detectionii amprentei moleculare

noua **metrologie laser cu femtosecunde în infraroșu (sub brevetare)** asigură
posibilitatea descoperirii urmelor moleculare ale cancerului, neinvaziv
(fără deschidere) în sânge și în aerul expirat în stadiul incipient al bolii,
când încă nu au apărut metastaze

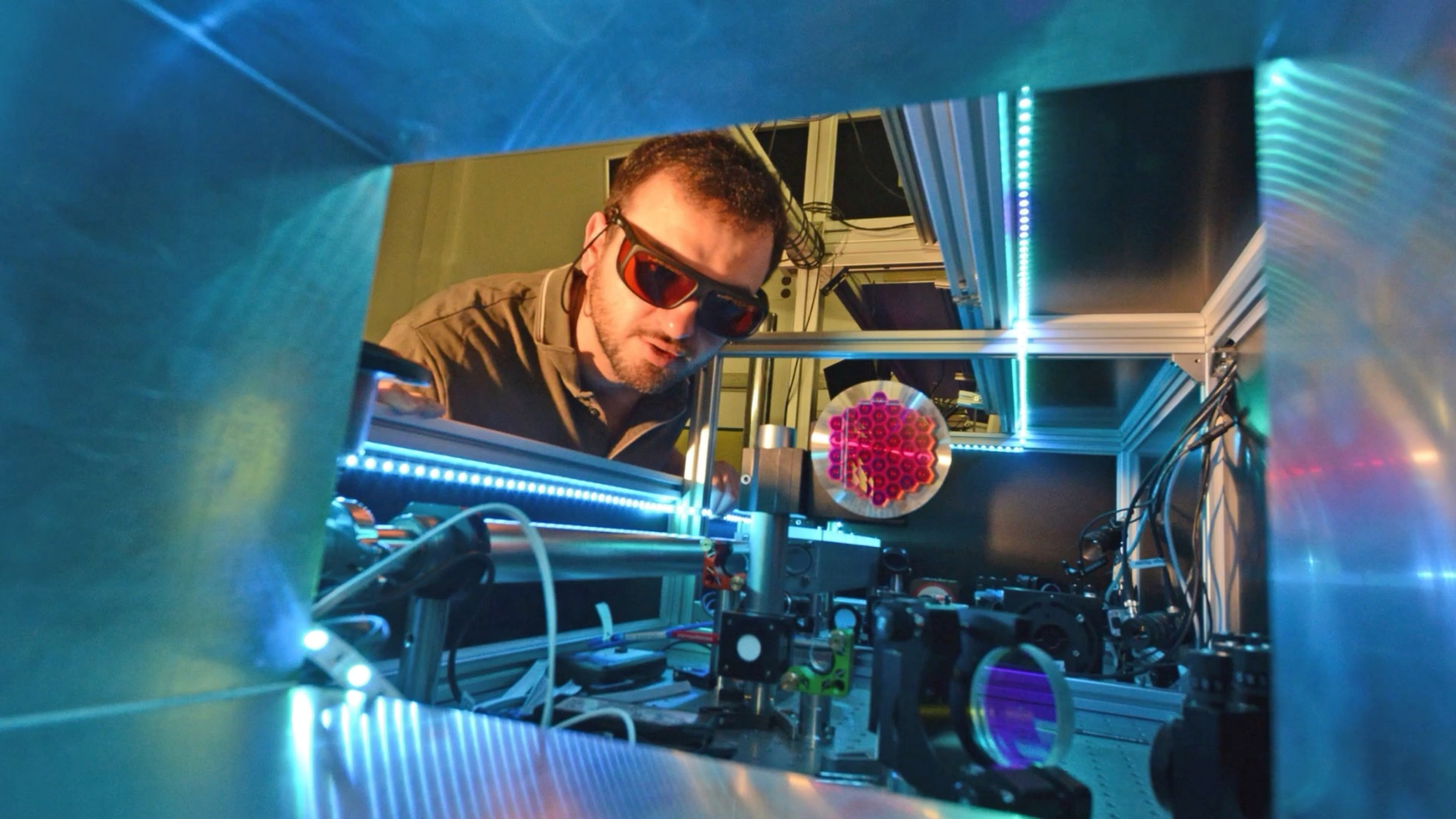

noua **metrologie laser cu femtosecunde în infraroșu (sub brevetare)** asigură
posibilitatea descoperirii urmelor moleculare ale cancerului, neinvaziv
(fără deschidere) în sânge și în aerul expirat în stadiul incipient al bolii,
când încă nu au apărut metastaze

**amprentare moleculară în infraroșu: atât pentru filtrarea incipientă
a cancerului cât și pentru observarea continuă a tratamentului**
metodă aplicabilă fără riscuri și eficient financiar

A man with a beard, wearing safety glasses and a dark jacket, is focused on a complex optical setup in a laboratory. The setup includes various lenses, mirrors, and fiber optic cables, illuminated by blue and purple lights. A circular component with a grid of red and purple elements is visible in the foreground. The background shows a window and more laboratory equipment.

Mulțumesc pentru
atenție!